

Akademik Açı Academic Perspective

2025 Bahar / Spring 5(1)

Akademik Açı, hakemli, basılı ve elektronik bir dergidir.
Yılda 2 kez (Nisan-Ekim), Türkçe ve İngilizce dillerinde yayınlanır.
Dergide yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

İmtiyaz Sahibi: Prof. Dr. Yavuz DEMİR
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Prof. Dr. Cem Harun MEYDAN

Baş Editör: Prof. Dr. Cem Harun MEYDAN
Editör: Doç. Dr. Handan AKKAŞ
Yardımcı Editör: Arş. Gör. Yelda YENEL

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Yavuz DEMİR, Ankara Bilim Üniversitesi
Prof. Dr. Cem Harun MEYDAN, Ankara Bilim Üniversitesi
Prof. Dr. Belgin AYDINTAN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail TOKMAK, Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Ali KILIÇ, Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi
Doç. Dr. Okan YAŞAR, İstinye Üniversitesi

Alan Editörleri

Doç. Dr. Başar BAYSAL
Doç. Dr. Ece KUMKALE AÇIKGÖZ
Dr. Öğr. Üyesi Yakut AKBAY
Dr. Öğr. Üyesi Serra SEZGİN
Dr. Öğr. Üyesi Yeliz DEDE ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Eda ARISOY

İngilizce Dil Editörü

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe SAKİ DEMİREL

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Yavuz DEMİR, Ankara Bilim Üniversitesi
Prof. Dr. Gülsen ERDEN, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Şennur TUTAREL-KIŞLAK, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Tarık TUNCAY, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Clare MORGAN, University of Oxford, Kellogg College
Robert D. VIVIAN, Alma College

Sekretery & Redaksiyon

Arş. Gör. Yelda YENEL

Grafik Tasarım: Netvizyon MediaPark Ajans

Kapak Tasarımı: Arş. Gör. Yelda Yenel

Yayın Türü:

Basılı ve Elektronik Süreli Yayın

ISSN: 1301-0697 / e-ISSN: 2718-0719

Adres: Maltepe, Şht. Gönenç Cd. No: 5, 06570 Çankaya/Ankara

Telefon: +90 (312) 397 01 50 / 444 22 28

E-Posta: akademikaci@ankarabilim.edu.tr

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademikaci>

Akademik Açı Academic Perspective

Akademik Açı Dergisi, literatüre hakim, güçlü yöntem, eleştirel ve etik bir yaklaşımla ele alınmış, güncel analiz yöntemleriyle incelenmiş, araştırmacılara ve konuya ilgi duyanlara hem teorik hem de pratik açıdan güçlü çalışmalar sunmayı hedeflemektedir.

Akademik Açı Dergisi, sosyal bilimler alanında özgün ve nitelikli çalışmalar yayımlayan uluslararası ve hakemli bir bilimsel dergidir. Dergide, sosyal bilimler alanında araştırmaların ve derleme makalelerin yanı sıra, kitap incelemelerine de yer verilmektedir.

İçindekiler / Contents

Editörlerden / From the Editors

- Yapay Zekâ ve Akademik Yazımda Etik: ChatGPT Kullanımının Fırsatları ve Tehlikeleri Üzerine Bir Değerlendirme **2-10**
Artificial Intelligence and Ethics in Academic Writing: An Evaluation of the Opportunities and Risks of Using ChatGPT
Prof. Dr. Cem Harun MEYDAN, Doç. Dr. Handan AKKAŞ

Makaleler / Research Articles

- Use of Exploratory Sequential Design as a Mixed Method Design in the Field of Communication: Possible Problems and Suggestions **11- 23**
İletişim Alanında Karma Yöntem Tasarımı Olarak Keşifsel Sıralı Tasarımın Kullanımı: Olası Sorunlar ve Öneriler
Sezen GARİP
- İktisadi Muhafazakarlığı Anlamak ve 20. Yüzyıl Başlarına Kadar Amerikan Örneğine Bakış **24-38**
Village Institutes: Their Impact On Rural Development And Social Services In Türkiye
Hakan KÖNİ
- Equity Financing and Entrepreneurial Growth: Unveiling Perspectives from the Growth and Expansion Stage..... **39-57**
Özsermaye Finansmanı ve Girişim Büyümesi: Büyüme ve Genişleme Aşamasından Perspektifler
Mohammed Abdulah ALASHIQ, Tamer IŞIN, Mustafa Kemal TOPÇU

YAPAY ZEKÂ VE AKADEMİK YAZIMDA ETİK: CHATGPT KULLANIMININ FIRSATLARI VE TEHLİKELERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Cem Harun MEYDAN

Doç. Dr. Handan AKKAŞ

Son yıllarda yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin hızlı gelişimi, yalnızca teknik disiplinleri değil, aynı zamanda eğitim, kültür, sosyal bilimler ve akademik üretim gibi insan merkezli alanları da derinden etkilemiştir. Bu gelişimin en dikkat çekici örneklerinden biri, OpenAI tarafından geliştirilen ve insan benzeri çetin üretme kapasitesine sahip olan ChatGPT adlı üretken dil modelidir. ChatGPT, yalnızca metin üretmekle sınırlı kalmayıp; araştırma önerileri hazırlama, özetleme, yazım stilini düzenleme ve kaynak taraması yapma gibi çok çeşitli akademik faaliyeti destekleme potansiyeli taşımaktadır (Bin-Nashwan et al., 2023; Malik et al., 2023). Bu durum, üretken yapay zekânın akademik yaşamın neredeyse her alanına nüfuz ettiğini göstermektedir.

Yapay zekâ teknolojilerinin bu denli hızla gelişimi, eğitim ve akademik üretim süreçlerinde derin yapısal dönüşümlere yol açmaktadır. Bu dönüşümün en dikkat çekici yönlerinden biri, özellikle ChatGPT gibi büyük dil modellerinin artan kullanımı, hem pedagojik hem de etik açıdan önemli fırsatlar kadar ciddi sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, ChatGPT'nin akademik çalışmalarda kullanımı, bireyin etik farkındalık düzeyiyle yakından ilişkilidir. ChatGPT'nin sınırlı ve bilinçli kullanımı, bilimsel üretimin bir parçası olarak değerlendirildiğinde, başkalarının fikirlerinden ilham alma anlamında meşru kabul edilebilir. Ancak, bu araçlara yoğun biçimde bağımlı olmak, akademik dürüstlüğü zedeleyebilecek nitelikte intihal riskini önemli ölçüde artırmaktadır (YÖK, 2023).

Bununla birlikte, üretken yapay zekâ araçlarının akademik alanda kullanımına ilişkin belirsizlikler yalnızca fırsat-risk dengesiyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda bu araçların bilimsel etik, pedagojik tutarlılık ve metodolojik geçerlilik açısından nasıl konumlandırılması gerektiği sorusunu da gündeme getirmektedir.. ChatGPT gibi araçlar kullanılarak oluşturulan metinlerin özgünlük düzeyi, kullanıcı katkısının sınırlılığı ve bu içeriklerin akademik dürüstlük ilkeleriyle ne ölçüde halen tartışmalı alanlardır. Bu doğrultuda, akademik çalışmalarda yapay zekâ destekli içeriklerin hangi sınırlar dahilinde meşru kabul edileceği ve hangi durumlarda etik ihlale yol açacağı sorusu ön plana çıkmaktadır (Eke, 2023; UNESCO, 2021). Özellikle lisansüstü eğitimde etik dışı biçimlerde kullanımının artması, yapay zeka tabanlı uygulamaların sınırlarının ve kullanıcı sorumluluklarının net bir şekilde tanımlanmasını akademik camia açısından zorunlu kılmaktadır. Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) "Etik Davranış İlkeleri"ne göre, akademik etik; bilgi üretiminden paylaşımına, öğrenciyle ilişkilerden bilimsel değerlendirme süreçlerine kadar her aşamada etik davranış normlarına uygun hareket etmeyi zorunlu kılmaktadır (YÖK, 2023). Bu çerçevede, *intihal* (aşırma); başkasına ait fikir, veri, eser ya da yayınları kaynak göstermeksizin kendine aitmiş gibi sunma, ya da doğrudan alıntı yaparak bile olsa alıntı

olduğunu açıkça belirtmeksizin sunma gibi eylemleri kapsamaktadır. Hatta eksik kaynak gösterimi ya da bilinç dışı yanılsama yoluyla fikirlerin kendine aitmiş gibi aktarılması da örtük biçimde intihal (aşırmanın) sayılmaktadır.

Bu bağlamda bu yazıda, mevcut etik çerçeveleri üretken yapay zekâ sistemleri özelinde yorumlayarak bu gerekliliğin yerine getirilmesi konusu ele alınmaktadır. Burada amaç, etik değerlere dayalı akademik üretim modellerinin, ChatGPT gibi üretken yapay zekâ (ÜYZ) araçlarının yaygınlaştığı bir ortamda nasıl yeniden şekillenmesi gerektiğini tartışmak ve bu çerçevede bir yol haritası sunmaktır.

Bu çerçevede bilim insanlarının, mevcut etik kuramları (örneğin akademik dürüstlük, özgünlük, hesap verebilirlik) yapay zekâ ile yeniden değerlendirmesi ve sosyal bilimler başta olmak üzere disiplinlerarası bir bağlamda değerlendirebileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın ilk bölümünde ChatGPT'nin akademik yazımda sunduğu olanaklar ele alınmakta, ardından etik tehditler ve akademik dürüstlük tartışmaları çerçevesinde riskler incelenmekte, sonrasında sosyal bilimlerdeki pratik örneklerle birlikte çözüm önerileri ifade edilmektedir. Böylelikle yapay zekâ teknolojilerinin etik ve sorumlu kullanımı için akademik ve kurumsal düzeyde uygulanabilir politikalar ortaya konabileceği değerlendirilmektedir.

Üretken Yapay Zekânın Akademik Yazımda Rolü

Üretken yapay zekâ (ÜYZ) sistemlerinin, özellikle ChatGPT gibi büyük dil modellerinin akademik yazımda sağladığı kolaylıklar, metin üretimi süreçlerinde zaman ve emek tasarrufu sağlayarak araştırmacılara önemli avantajlar sunmaktadır (C3 AI, 2022). Literatürde, ÜYZ'nin akademik yazarlık süreçlerinde "taslak üreticisi", "dil düzeltici", "içerik genişletici" ve "bilgi destekçisi" gibi işlevlerle kullanıldığına dair çok sayıda örnek bulunmaktadır (Lund & Wang, 2023; Malik et al., 2023). Bu tür sistemler, özellikle yazma tıkanıklığı yaşayan araştırmacılar için bir başlangıç noktası oluşturmakta; metinlerin giriş bölümleri, literatür özetleri veya geçiş cümleleri gibi yapılandırılmış içeriklerin oluşturulmasında oldukça etkili olabilmektedir.

ChatGPT, yalnızca içerik üretmekle kalmayıp, akademik metinlerin farklı aşamalarında kullanıcıya çeşitli dilsel ve yapısal destekler sağlayarak yazım sürecini daha verimli hâle getirebilmektedir (Bin-Nashwan et al., 2023; Malik et al., 2023). Nitekim yapılan bir araştırmada, lisans öğrencilerinin ChatGPT'den en çok dilbilgisi düzeltme, paragraf organizasyonu ve kaynakça oluşturma alanlarında fayda sağladıkları tespit edilmiştir (Malik et al., 2023).

Bununla birlikte, akademik yazım sürecinin temelinde yer alan hipotez geliştirme, kavramsallaştırma ve eleştirel yorumlama gibi yüksek bilişsel süreçlerin YZ tarafından üstlenilmesi, bilimsel özgünlüğü tehdit etmektedir. Bu nedenle, ÜYZ'nin işlevselliği ile akademik emeğin sınırlarının dikkatle ayrıştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Bin-Nashwan et al., 2023).

ChatGPT'nin akademik yazımda sunduğu en belirgin avantajlarından biri, yazım süresini önemli ölçüde kısaltmasıdır. 702 akademisyenle gerçekleştirilen bir çalışmada (Bin-Nashwan vd., 2023), kullanıcıların %63'ü zaman tasarrufunu ChatGPT'nin en değerli özelliği olarak değerlendirmiştir. Bu, özellikle yoğun akademik faaliyetlere sahip araştırmacılar için büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Ancak hızın getirdiği bu avantaj, bazı durumlarda metinlerin yüzeysel kalmasına veya bağlamdan kopmasına neden olabilmektedir. Eke (2023), bu durumu akademik derinlik ve bağlam bütünlüğü açısından bir tehdit olarak değerlendirmekte; yalnızca metin üretiminin yeterli olmadığını, üretilen içeriğin anlamlı ve bilimsel bağlama uygun olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Üretken yapay zekânın sunduğu bu olanakların akademik yazım sürecine entegrasyonun pedagojik olarak yeniden değerlendirilmesi gerekliliği de ön plana çıkmaktadır. Özellikle lisansüstü eğitimde, öğrencilerin yalnızca bu araçların nasıl kullanılacağını değil, aynı zamanda eleştirel ve etik çerçevede nasıl değerlendirileceğini öğrenmeleri büyük önem taşımaktadır. UNESCO'nun 2021 yılında yayımladığı "Yapay Zekâ Etiği Tavsiye Kararı" da, yapay zekânın eğitimde kullanımı bağlamında insan-merkezli, adil ve hesap verebilir sistemlerin inşa edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (UNESCO, 2021). Eğitim kurumlarının, hassasiyetle yaklaşarak bu araçların kullanımını sınırladığı görülmektedir; ancak pedagojik rehberlik eşliğinde kullanıma sunulması da, etik ve akademik kültürün sürdürülebilirliğini sağlamak adına daha uygun bir yaklaşım olacaktır.

Etik Tehditler: Akademik Dürüstlük, İntihal ve Hesap Verebilirlik

Yapay zekâ araçlarının akademik yazım süreçlerine entegre edilmesi, beraberinde çok sayıda etik sorunu gündeme getirmektedir. En başta gelen etik sorunlardan biri, *intihal* konusudur. ChatGPT gibi modeller, internet üzerindeki çok büyük veri setleri üzerinde eğitildikleri için, bazı durumlarda mevcut kaynaklara oldukça benzer içerikler üretebilmektedir. Bu durum, özellikle kaynak gösterilmeden yapılan alıntılar ya da otomatik olarak oluşturulmuş içeriklerin özgünlük kontrolü yapılmadan kullanılması hâlinde akademik sahtekârlık kapsamına girebilmektedir (Eke, 2023; Malik et al., 2023). Asıl tehlike, ChatGPT'nin ürettiği metinlerin kullanıcılar tarafından kendi fikirleriymiş gibi sunulmasıdır.

Uluslararası Akademik Dürüstlük Merkezi (ICAI) bu tür eylemleri doğrudan “otomatik intihal” (automated plagiarism) olarak tanımlamaktadır (ICAI-International Center of Academic Integrity, 2021). Ayrıca, üretken yapay zekâ ile oluşturulan içeriklerin genellikle mevcut bilgiyi yeniden formüle etmesi, bilime özgün katkı sunma misyonuyla da çelişmektedir. ChatGPT gibi üretken yapay zekâ araçlarının akademik bağlamda kullanımı, yalnızca teknik destek aracı olmanın ötesinde, etik duyarlılık ve bireysel farkındalık ile doğrudan ilişkilidir. Nasıl ki başkalarının fikirlerinden ilham almak bilimsel üretimin doğal ve sağlıklı bir parçası ise, sınırlı ve bilinçli şekilde ChatGPT'den faydalanmak da bu kapsamda değerlendirilebilir. Ancak bu tür araçlara aşırı bağımlı hâle gelinmesi, akademik dürüstlüğü tehdit eden intihal risklerini artırmakta; bireysel katkıyı belirsizleştirmektedir (YÖK, 2023).

Üstelik bu tür intihal olaylarının tespiti, geleneksel intihal yazılımları açısından oldukça zordur. Çünkü ChatGPT birebir kopyalama yapmamakta; daha önce yazılmış içerikleri sentetik biçimde yeniden üretmektedir. Bu durum, orijinallik izlenimi yaratsa da aslında mevcut fikirlerin biçimsel olarak yeniden yapılandırılmasından ibarettir. Bu bağlamda, akademik metinlerde bilginin kaynağı yalnızca doğruluğun değil, aynı zamanda hesap verebilirliğin de temelidir. Bilimsel sorumluluk yalnızca elde edilen sonuçlara değil, bu sonuçlara hangi yöntemle ulaşıldığının şeffaf biçimde ortaya konulmasına dayanmaktadır (UNESCO, 2021).

Yapay zekâ araçlarının kullanıldığı akademik çalışmalarda, bu araçların hangi bölümlerde ve ne düzeyde kullanıldığının açıkça beyan edilmemesi hâlinde, hem etik ihlaller hem de akademik güven kaybı kaçınılmaz olacaktır. Bu bağlamda, ChatGPT'nin sunduğu akademik potansiyel, onun yarattığı etik sorunlarla birlikte değerlendirilmelidir. ChatGPT, fikir üretimi, yazma tikanıklığını aşma, tekrar eden içeriklerin oluşturulması gibi süreçlerde akademik üretimi destekleyebilir (C3.ai, 2022). Ancak bu katkılar, yaratıcı düşünme, eleştirel analiz ve kuramsal derinlik gibi yüksek bilişsel yetkinliklerin yerini alamaz. Dolayısıyla, ChatGPT yalnızca destekleyici bir araç olarak görülmeli; özgün bilimsel katkının yerini almamalıdır.

Etik tehditlerin bir diğer boyutu, akademik çalışmalarda "özgün katkı" kavramının bulanıklaşmasıdır. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre, bir akademik çalışmanın bilime yeni bir katkı sunması ya da mevcut bir yöntemi yeni bir alanda uygulaması beklenmektedir (Resmî Gazete, 2016). Ancak ChatGPT'nin yaygın biçimde kullanımı, özellikle yükseköğretim düzeyinde hazırlanan tezlerde, öğrencilerin özgünlükten uzaklaşarak yalnızca içerik üretmeye yöneldiğini göstermektedir. Nitekim Bin-Nashwan ve arkadaşlarının (2023) uluslararası ölçekte gerçekleştirdiği çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğu, üretkenlik artışı nedeniyle etik riskleri göz ardı ettiklerini ifade etmiştir. Bu bulgular, yalnızca bireysel düzeyde etik farkındalık eksikliğini değil; aynı zamanda kurumsal politikaların yetersizliğini de ortaya koymaktadır.

Bu gelişmelere bağlı olarak, bazı yükseköğretim kurumları ChatGPT gibi üretken yapay zekâ araçlarını tamamen yasaklama yoluna gitmiş; bazıları ise bu araçların etik sınırlar içerisinde kullanılmasına yönelik bilinçlendirici eğitimlerin verilmesini savunmuştur. Bu yaklaşım farklılıkları, üniversitelerde yapay zekânın nasıl konumlandırılacağına ilişkin evrensel bir ilke birliği olmadığını göstermektedir. Bu nedenle etik okuryazarlığın geliştirilmesi ve dijital rehberlik mekanizmalarının oluşturulması kaçınılmazdır.

Hesap verebilirlik ilkesinin ihlali yalnızca bireysel akademik üretim süreçlerinde değil, aynı zamanda dergilerde, konferans sunumlarında ve bilimsel raporlarda da ciddi sorunlara yol açmaktadır. Örneğin bazı yayınevlerinin, ChatGPT'yi makale yazarı olarak listeleyen başvurular aldığı bilinmektedir. Nature ve Science gibi prestijli bilim dergileri, yapay zekâ sistemlerinin yazar olarak gösterilemeyeceğini ve ChatGPT'nin katkılarının yalnızca yöntem kısmında belirtilmesi gerektiğini

açıkça ifade etmiştir (Nature Editorial, 2023; Thorp, 2023). Bu durum, yapay zekâ çağında akademik etik ilkelerin yeniden tanımlanması gerektiğini ortaya koymakta; etik ilkelerin teknolojiyle uyumlu biçimde yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Son olarak, yapay zekâ destekli içeriklerin üretim sürecinde kullanılan verilerin niteliği ve mahremiyeti de etik tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Öğrencilerin ve araştırmacıların dijital ortamlarda bıraktıkları verilerin kimler tarafından nasıl toplandığı ve hangi amaçlarla kullanıldığı sorusu, veri güvenliği ve kişisel mahremiyet ilkeleri açısından büyük önem arz etmektedir. Bu sorulara ilişkin şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlanmadığı sürece, etik ilkelere uygun yapay zekâ kullanımından söz etmek mümkün olmayacaktır (UNESCO, 2021). Bu nedenle, yalnızca akademik üretimde değil; veri güvenliği, bireysel mahremiyet ve dijital etik bağlamında da kapsamlı politikaların geliştirilmesi zorunludur.

Sosyal Bilimlerde ChatGPT Kullanımı: Fırsatlar ve Sınırlılıklar

Sosyal bilimler, insan davranışlarını, kültürel yapıları, toplumsal etkileşimleri ve kurumları inceleyen disiplinlerarası bir bilgi alanı olarak, yapay zekâ uygulamaları açısından hem büyük bir potansiyele hem de belirgin sınırlamalara sahiptir. ChatGPT gibi üretken yapay zekâ araçları, sosyal bilimlerde özellikle veri işleme, tematik analiz, metin madenciliği ve literatür özetleme gibi alanlarda araştırmacılara önemli katkılar sunmaktadır (Lund & Wang, 2023; Malik et al., 2023). Örneğin, sosyolojik bir veri setinin ön analizi için ChatGPT kullanılarak açık uçlu anket cevaplarından temalar çıkarılabilir ya da kamuoyu analizleri gibi metin ağırlıklı veri tiplerinde özetleme sağlanabilir. Bu yönüyle YZ destekli araçlar, sosyal bilimsel araştırmalarda zamandan tasarruf sağlarken araştırma sürecinin ilk aşamalarını daha sistematik hale getirebilmektedir (Bin-Nashwan et al., 2023).

Bununla birlikte, ChatGPT'nin bu alandaki katkıları veri ve kavramsal derinlik açısından sınırlıdır. Sosyal bilimlerde hipotez kurma, kavramsal çerçeve geliştirme, bağlamsal analiz ve eleştirel yorum gibi yetkinlikler, yalnızca içerik üretimiyle değil; metodolojik sezgi ve kuramsal yetkinlikle mümkündür. Üretken yapay zekânın, bu tür soyutlama ve yorumlama süreçlerinde yeterli bağlamsal hassasiyeti bulunmamaktadır. Bir araştırmada, öğrenciler ChatGPT'nin yazma yetkinliklerini artırdığını belirtmiş ancak yaratıcı düşünme ve özgün argüman geliştirme kapasitesini köreltebileceğinden endişe duymuştur (Malik vd., 2023). Bu da ChatGPT'nin sosyal bilimlerde yalnızca teknik bir destek unsuru olarak değerlendirilmesinin daha yerinde olacağını göstermektedir.

Sosyal bilimlerde etik boyut da önemli bir sınırlayıcı faktördür. Özellikle nitel araştırmalarda kullanılan verilerin doğrudan ChatGPT'ye yüklenmesi, katılımcı mahremiyetini zedeleyebilir. UNESCO (2021) etik tavsiye raporunda, eğitim, kültür ve bilim alanında yapay zekânın kullanımının insan onuruna, kişisel mahremiyete ve kültürel çeşitliliğe duyarlı biçimde kurgulanması gerektiğini vurgulamaktadır. ChatGPT gibi sistemler veri politikalarında şeffaflık sunmadıkları için, özellikle hassas sosyal bilim verilerinin YZ ile analiz edilmesi, etik riskler doğurabilir. Bu durum, sosyal

bilimlerde ChatGPT kullanımının sadece teknik fayda ekseninde değil, aynı zamanda etik bağlam eşliğinde de ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Son olarak, ChatGPT'nin sosyal bilimlerdeki rolü yalnızca araştırma süreçleriyle sınırlı kalmamakta; eğitimde de önemli bir etki yaratmaktadır. Pek çok öğrenci, ödev, rapor ve akademik metin hazırlama süreçlerinde bu araçları aktif biçimde kullanmakta; bu durum, yazma becerilerinin otomatikleşmesi ve yaratıcı düşüncenin geri plana itilmesi gibi riskleri beraberinde getirmektedir (Eke, 2023). Bu noktada öğrencilerin eleştirel düşünme, kavram üretme ve bilimsel kaynak tarama gibi bilişsel becerilerinin zarar görebileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, sosyal bilimler eğitimi veren kurumların ChatGPT gibi üretken YZ araçlarını yalnızca yardımcı araç olarak değerlendirmeleri; akademik üretimin asli sorumluluğunun hâlâ insana ait olduğunu vurgulamaları gereklidir.

Politika ve Rehberlik Önerileri

Üretken yapay zekâ araçlarının akademik yazım süreçlerine etkili bir biçimde ve etik çerçevede entegre edilmesi, ancak yükseköğretim kurumlarının bu konuda açık ve tutarlı politika belgeleri hazırlamasıyla mümkündür. ChatGPT gibi modellerin kullanımıyla ilgili kurumsal düzeyde hâlen net ve bağlayıcı yönergelerin bulunmaması, öğrenciler ve akademisyenler arasında kafa karışıklığına neden olmaktadır. Bin-Nashwan ve arkadaşlarının (2023) yürüttüğü geniş ölçekli bir çalışmada, katılımcıların %78'i yapay zekâ kullanımında neyin etik olup olmadığını açık biçimde bilmediklerini ifade etmiştir. Bu bulgu, yükseköğretim kurumlarının yalnızca yasaklayıcı değil; açıklayıcı, yönlendirici ve rehberlik edici düzenlemelerle sürece müdahil olması gerektiğini göstermektedir.

Yapay zeka kullanımına yönelik belirlenecek politikalar, öğrencilerin ve akademisyenlerin yapay zekâ kullanımında hangi etik sınırlar içerisinde hareket etmeleri gerektiğini belirlemeli; aynı zamanda pedagojik ve bilimsel süreçlere entegrasyonu kolaylaştırıcı rehberler içermelidir. Eğitim kurumlarının, ChatGPT gibi araçların hangi akademik bağlamlarda hangi sınırlılıklar dahilinde kullanılabileceğini net biçimde belirlemesi önemli bir husus olarak değerlendirilmektedir. Örneğin; tez önerisi yazımında fikir üretme aşamasında destek alınabileceği ancak sonuçların yorumlanması, tartışma yazımı ya da analiz bölümlerinde kesinlikle kullanılmaması gerektiği açıkça belirtilmelidir (Eke, 2023).

Science ve Nature gibi prestijli akademik dergiler de, ChatGPT gibi üretken yapay zekâ araçlarının “yazar” olarak tanımlanamayacağını duyurmuş ve sadece teknik destek sağlayan sistemler olarak değerlendirilmesini önermiştir (Thorp, 2023; Nature Editorial, 2023). Bu tür uluslararası standartların, yükseköğretim politikalarına da entegre edilmesi, hem küresel akademik bütünlüğün korunmasını, hem de öğrencilerin evrensel etik normlara göre yetiştirilmesini sağlayabilecektir.

Kurumsal düzeyde bir diğer önemli adım, akademik personel ve öğrenciler için *YZ okuryazarlığı* eğitimlerinin yaygınlaştırılmasıdır. Malik ve arkadaşlarının (2023) araştırmasında, öğrencilerin %68'inin yapay zekâ araçlarını etik dışı biçimde kullandıklarının farkında olmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum, yalnızca bilgi eksikliğinden değil; etik farkındalık ve rehberlik yetersizliğinden de

kaynaklanmaktadır. Akademik etiğin yalnızca yasaklar üzerinden değil, bireyde etik farkındalık yaratılarak sürdürülebilir hale gelebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, yapay zekâ araçlarının bilimsel üretimde nasıl sorumlu kullanılacağına dair müfredat entegrasyonu, seminerler, çevrimiçi rehberler ve dijital etik platformları geliştirilmesinin önemli olduğu, ayrıca etik ihlallerin fark edilmesini kolaylaştıracak dijital izleme sistemleriyle desteklenmiş bir yapı oluşturulmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının alabileceği bir başka önemli önlem, ölçme-değerlendirme sistemlerinin yapay zekâ ile üretilmiş içerikleri bertaraf edecek biçimde güncellenmesidir. Sadece yazılı ödevlere değil; sözlü sunumlara, proje temelli çalışmalara, araştırma günlüğüne dayalı süreç odaklı değerlendirmelere ağırlık verilmesi önerilmektedir (Eke, 2023). Özellikle tez savunmalarında öğrencinin kendi metnini savunma ve açıklama becerilerinin ölçülmesi, etik dışı üretimlerin tespitini kolaylaştırabilir. UNESCO'nun (2021) da vurguladığı üzere, yapay zekânın eğitim ve bilim alanında sorumlu biçimde kullanılabilmesi yalnızca bireysel farkındalıkla değil, aynı zamanda kurumsal denetim ve yönetim mekanizmalarıyla doğrudan ilişkilidir.

Sonuç olarak, etik, pedagojik ve teknik boyutları dikkate alan çok katmanlı bir yapay zekâ politikası geliştirmenin, yükseköğretim kurumları için bir sorumluluk hâline geldiği söylenebilir. Bu tür politikalar, yalnızca akademik bütünlüğü korumakla kalmayacak; aynı zamanda öğrencilerin yapay zekâyı yaratıcı, bilinçli ve etik biçimde kullanmalarına da olanak tanıyacaktır.

Değerlendirme ve Sonuç

Yapay zekânın, özellikle üretken dil modellerinin akademik üretim süreçlerine etkisi hem olanaklar hem de tehditler açısından giderek artmaktadır. ChatGPT gibi araçlar; akademik yazımda hız, erişilebilirlik, biçimsel bütünlük ve öneri çeşitliliği gibi birçok avantaj sunmakta; özellikle yazma tikanıklığı yaşayan bireyler için destekleyici bir araç rolü üstlenmektedir (Bin-Nashwan et al., 2023; Malik et al., 2023). Bununla birlikte, üretken yapay zekâ kullanımının etik bağlamda netleşmemiş olması, akademik dürüstlük, özgünlük, hesap verebilirlik ve bilimsel katkı gibi temel ilkeleri yeniden yorumlama zorunluluğu doğurmaktadır. Bu çalışmada, üretken yapay zekânın akademik yazım süreçlerine etkisi çok boyutlu olarak ele alınmış; özellikle ChatGPT'nin sunduğu pratik kolaylıkların yanında beraberinde getirdiği etik tehditler de kapsamlı bir biçimde değerlendirilmiştir.

Yapılan analizler, ChatGPT'nin akademik yazımda yalnızca teknik bir destek aracı olarak değerlendirilebileceğini; ancak yaratıcı düşünme, eleştirel yorumlama ve kuramsal katkı gibi yüksek düzeyli bilişsel işlemlerin insana ait olması gerektiğini ortaya koymuştur. Özellikle sosyal bilimler gibi bağlamsal derinlik ve teorik soyutlama gerektiren alanlarda, ChatGPT'nin sunduğu içerikler bilimsel niteliği zedeleyebilecek yüzeysellik riski taşımaktadır. Bu nedenle üretken yapay zekâ araçlarının akademik çalışmalara entegrasyonu, yalnızca teknik değil; aynı zamanda pedagojik, etik ve kurumsal düzeyde çok katmanlı denetim ve rehberlik gerektirmektedir. Bu bağlamda, kurumların politika

belgeleri oluşturmaları, etik okuryazarlık eğitimlerini yaygınlaştırması ve ölçme-değerlendirme sistemlerini YZ çağının dinamiklerine göre yeniden inşa etmesi, akademik bütünlüğün sürdürülebilirliği açısından hayati öneme sahiptir (Eke, 2023; Malik et al., 2023; UNESCO, 2021).

Bu çalışma ile, mevcut etik ve akademik dürüstlük ilkelerinin üretken yapay zekâ bağlamında nasıl yeniden yorumlanabileceğine dair kuramsal ve uygulamalı bir çerçeve sunmaya gayret edilmiştir. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde (RG, 20.04.2016) yer alan bilime katkı nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışma üç ana ölçütün ikisini karşılamaktadır: (1) Bilinen etik ilkeleri yapay zekâ temelli akademik yazım bağlamında yeni bir alana uygulama ve (2) etik değerlendirme süreçlerine ilişkin bir model önerisi sunarak bilimsel katkı sağlama. Bunun yanında, sosyal bilimler literatüründe giderek önem kazanan ancak hâlen teorik düzeyde sınırlı biçimde incelenmiş olan üretken yapay zekâ tartışmasını sistematik bir çerçevede ele alması, çalışmanın açıklayıcı ve dönüştürücü potansiyelini artırmaktadır.

Sonuç olarak, üretken yapay zekâ sistemlerinin akademik bağlamda kullanımı kaçınılmaz bir gerçeklik hâline gelmiştir. Ancak bu teknolojik dönüşümün yönü, akademik toplulukların, kurumların ve bireylerin etik farkındalık düzeyine ve sorumluluk bilincine bağlı olarak şekillenecektir. ChatGPT ve benzeri araçların, akademik etik ilkelerle uyumlu, şeffaf, hesap verebilir ve bilinçli biçimde kullanılması, hem bilimin kalitesi hem de toplumsal güven açısından yaşamsaldır. Bu çalışmanın, mevcut bir akademik ve etik tartışmayı derinleştireceği; aynı zamanda gelecekteki eğitim politikalarına, üniversite stratejilerine ve bilimsel yayıncılık ilkelerine teorik ve pratik bir temel oluşturulmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Bin-Nashwan, S. A., Al-Daihani, S. M., & Abdulrab, M. (2023). Acceptance of ChatGPT in academic writing: Perspectives from global scholars. *Heliyon*, 9(11), e19810. <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8100242>
- Bin-Nashwan, S. A., Ismaiel, M. A., & Al-Haidari, F. A. (2023). Use of ChatGPT in academia: Academic integrity hangs in the balance. *Technology in Society*, 75, 102407. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102407>
- C3 AI. (2022). Ethical AI. <https://c3.ai/glossary/artificial-intelligence/ethical-ai/>
- Eke, D. O. (2023). ChatGPT and the rise of generative AI: Threat to academic integrity? *Journal of Responsible Technology*, 13, 100060. <https://doi.org/10.1016/j.jrt.2023.100060>
- ICAI – International Center for Academic Integrity. (2021). *Fundamental values of academic integrity*. <https://academicintegrity.org/resources/fundamental-values/>
- Lund, B. D., & Wang, T. (2023). Chatting about ChatGPT: How may AI and GPT impact academia and libraries? *Library Hi Tech News*, 40(3), 26–29. <https://doi.org/10.1108/LHTN-01-2023-0009>
- Malik, A. R., Pratiwi, Y., Andajani, K., Numertayasa, I. W., Suharti, S., Darwis, A., & Marzuki, M. (2023). Exploring artificial intelligence in academic essay: Higher education student's perspective. *International Journal of Educational Research Open*, 5, 100296. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100296>
- Malik, A., Khan, M. L., & Dwivedi, Y. K. (2023). How is ChatGPT transforming academia? Examining its impact on teaching, research, assessment, and learning. *International Journal of Information Management*, 71, 102642. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2023.102642> ResearchGate+1SSRN+
- Nature Editorial. (2023). Tools such as ChatGPT threaten transparent science; here are our ground rules for their use. *Nature*, 613(7945), 612. <https://doi.org/10.1038/d41586-023-00191-1>
- Resmî Gazete. (2016, 20 Nisan). *Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*. 29690 sayılı karar. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Thorp, H. H. (2023). ChatGPT is fun, but not an author. *Science*, 379(6630), 313. <https://doi.org/10.1126/science.adg7879>
- UNESCO. (2021). *Recommendation on the ethics of artificial intelligence*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2024). *Üretken yapay zekâ kullanımına dair etik rehber*. <https://yok.gov.tr>

USE OF EXPLORATORY SEQUENTIAL DESIGN AS A MIXED METHOD DESIGN IN THE FIELD OF COMMUNICATION: POSSIBLE PROBLEMS AND SUGGESTIONS

Sezen GARİP*

ABSTRACT

Communication science, which has made radical progress in the field of social sciences, is turning to new research methods. One of the reasons for this is the developments in new communication technologies. In recent years, it has been observed that the importance of mixed method research in communication research has been increasing. Indeed, it is seen that the mixed method research method is not fully understood in most studies. The lack of understanding of the mixed method also makes it difficult to understand the pattern types of the method. Therefore, this methodological review article focuses on exploratory sequential design in particular while examining the use of mixed methods in the field of communication. First, mixed methods and exploratory sequential design are explained. Then, the use of mixed methods in communication research is discussed. Finally, the problems that may be encountered in the use of exploratory sequential design in communication research are explained. Some suggestions are offered to researchers in the field of communication regarding these problems. In this context, it is thought that the article will be useful to researchers, academicians and students in the field of communication on mixed method research and exploratory sequential design.

Keywords: Communication, Mixed Method Design, Exploratory Sequential Design, Problems, Suggestions

Jel Code: Y, Z

Received/Gönderim: 01.02.2025 – Accepted/Kabul: 10.04.2025

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, E-mail: sezengarip24@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5488-8573.

Garip, S. (2025). Use of exploratory sequential design as a mixed method design in the field of communication: possible problems and suggestions. *Akademik Açı*, 5(1): 11- 23. DOI: 10.59597/akademikaci.1631306

İLETİŞİM ALANINDA KARMA YÖNTEM TASARIMI OLARAK KEŞİFSEL SIRALI TASARIMIN KULLANIMI: OLASI SORUNLAR VE ÖNERİLER

Sezen GARİP

ÖZET

Sosyal bilimler alanında köklü bir ilerleme kaydeden iletişim bilimi, nitel araştırma ve nicel araştırmanın yanı sıra yeni araştırma yöntemlerine yönelmektedir. Bunun nedenlerinden biri de yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmelerdir. Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimi yeni ve problem çözme odaklı araştırma yöntemlerini kullanmayı gerekli kılmaktadır. Son yıllarda ise iletişim araştırmalarında karma yöntem araştırmalarının öneminin giderek arttığı görülmektedir. Nitekim çoğu araştırmada karma yöntem araştırma yönteminin tam olarak anlaşılamadığı görülmektedir. Karma yöntemin anlaşılamaması yöntemin desen türlerinin de anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bu metodolojik derleme makalesi, iletişim alanında karma yöntem kullanımını incelerken, özellikle keşfedici ardışık tasarıma odaklanmaktadır. Öncelikle karma yöntemler ve keşfedici ardışık tasarım açıklanmaktadır. Ardından iletişim araştırmalarında karma yöntem kullanımı tartışılmaktadır. Son olarak iletişim araştırmalarında keşfedici ardışık tasarımın kullanımında karşılaşılabilecek sorunlar açıklanmaktadır. Bu sorunlarla ilgili olarak iletişim alanındaki araştırmacılara bazı öneriler sunulmaktadır. Açıklanan sorunların ve önerilerin yönetime yönelik bakış açısını değiştireceği öngörülmektedir. Bu bağlamda makalenin, karma yöntem araştırması ve keşfedici ardışık tasarım konusunda iletişim alanındaki araştırmacılara, akademisyenlere, öğrencilere ve diğer uygulayıcılara yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Karma Yöntem Tasarımı, Keşfedici Ardışık Tasarım, Sorunlar, Öneriler

Jel Kod: Y, Z

INTRODUCTION

The mixed methods tradition is a research paradigm that brings together qualitative and quantitative data sources and reflects multiple perspectives (Rossman, 1985). Exploratory sequential design, one of the designs of the mixed method tradition, is a configuration that starts with the qualitative research process and continues with the quantitative research process (Shorten & Smith, 2017). This article focuses on exploratory sequential design from mixed methods designs in terms of communication field. The field of communication science, which emerged at the basis of social sciences, is a discipline that focuses on the communication processes that have developed around humans from past to present. Continuing developments in communication technologies force communication research to use different methodological possibilities.

The mixed method research tradition has been seen as a new/alternative method in research in the field of communication. This methodology has many advantages, such as revealing the topics of the communication field in depth and making it generalizable (DeCoster & Lichtenstein, 2012). Exploratory sequential design has also begun to be used frequently in the field of communication, especially for the purpose of developing measurement tools. In this sense, studies on tool development such as social networking sites (Khan, Azhar, Rahman & Akhtar, 2022), online victimization (Erreygers, Symons & Pabian, 2022), artificial intelligence literacy (Laupichler, Aster, Haverkamp & Raupach, 2023), etc. are

noteworthy. As a matter of fact, it is thought that attention should be paid to the use of exploratory sequential design in future research in the field of communication. Because there are difficulties with this design, researchers need to be aware of these difficulties. Therefore, this study aims to improve the understanding of mixed methods tradition and exploratory sequential design by researchers in the field of communication. At the same time, it offers some suggestions in terms of methodology by trying out the difficulties that exploratory sequential design will have in a research to be conducted in the field of communication.

1. UNDERSTANDING THE MIXED METHODS RESEARCH TRADITION

Before discussing mixed methods in communication research based on social sciences, it will be useful to understand the mixed methods tradition. When we look at the historical process of the mixed methods research tradition, we see that it dates back to before the 80s. As a matter of fact, it is noteworthy that the concept of mixed methods research was not used at that time. In 1959, Campbell and Fiske conducted a psychological study that would form the basis of this type of method. In this research, accuracy assessments of psychological attributes were discussed using both quantitative and qualitative data. This research has become an example for other researchers to use multiple data (Cresswel & Plano Clark, 2018, p. 25). In 1973, Sieber also recommended combining and interacting quantitative and qualitative information in field and survey research. Campbell in 1974 and Cronbach in 1975 also stated that data obtained as a result of qualitative research should be added to experimental studies conducted within the scope of quantitative research. Similarly, in 1978, Denzin emphasized that quantitative and qualitative research data should be used together (Cresswel v& Plano Clark, 2018, p. 25). In the 1980s, it can be seen that there was a focus on expressing the use of qualitative and quantitative research methods together with a single concept. *“In the early 1990s, there was a move towards systematically seeking harmony between quantitative and qualitative data through mixed methods, and the idea of using different types of research designs together emerged”* (Cresswel, 2017, p. 15). In 2006, Bryman focused on various mixed methods approaches, while in 2007, Creswell and Plano Clark also worked on mixed methods designs (Cresswell & Plano Clark, 2018).

A mixed method can be defined as *“a method in which a single data source is insufficient, results need to be explained, research findings need to be generalized, a second method is needed to improve the first method, a theoretical stance needs to be used, and a general research purpose can best be addressed with more than one phase or project”* (Creswell & Clark, 2015, p. 9). Therefore, it can be seen that the philosophy of this type of method is pragmatism. From this philosophical perspective, mixed methods are a new idea or working paradigm that brings together multiple perspectives (Rossman, 1985, p. 19). In short, the mixed method research tradition can be defined as the researcher combining both qualitative and quantitative sources to provide a deep understanding and validity of the subject she/he is working on, and explaining the existing subject in all its theoretical and methodological aspects.

As can be understood from the definitions, mixed method research has its purposes. The objectives can be listed as follows (Giannakaki, 2005): Triangulation, Complementarity, Development, Initiation and Expansion.

The purpose of triangulation is to gather qualitative and quantitative sources simultaneously and emphasize that they should be used independently of each other. In a mixed study conducted for complementarity purposes, for example, the results obtained from the quantitative study are used to increase the reliability and validity of the findings obtained from the qualitative study. For developmental purposes, the results obtained from qualitative or quantitative research help shape the method used in subsequent stages as the research continues. The initial purpose of the mixed method is to create new questions or hypotheses for the research under the influence of a different method. Finally, the purpose of extension simply means expanding the scope of the research. In other words, it is the integration of different methods to investigate different factors of the research and the discussion of the results.

Sample selection is also very important in mixed method studies conducted for specific purposes. In a research structured according to mixed methods, the sample should be designed to answer the research questions. The generalization problem of the sample should not be ignored. The number of sampling techniques may vary. Both non-probability sampling and probability sampling techniques can be used together. The size of the sample may also vary depending on the subject, purpose, problem and questions of the research. Different samples can be studied. When considering the sample, the depth of the data to be obtained should not be ignored. Sample selection should be decided in the research design. However, it may be necessary to reach different samples in the qualitative research process. Sample selection should be supported by expert opinions. The data to be obtained in the context of sample selection will appear in quantitative and qualitative forms (Teddlı & Yu, 2007).

Before choosing the mixed method research tradition, the strengths and weaknesses of this method type must be known. According to Johnson and Onwuegbuzie (2004, p. 21), in mixed methods research, the weakness of one method can be supported by the strengths of the other method. Since more than one method is used, in-depth answers to the research questions can be found. While qualitative data adds meaning to quantitative data, quantitative data clarifies qualitative data. The results obtained from the research can be generalized. Different perspectives can be revealed. In terms of theory and practice, mixed research results provide clear information. What has been said so far describes the strengths of the mixed methods research tradition. On the other hand, if a single researcher conducts mixed methods research, it may be difficult to manage both the qualitative and quantitative research processes. The researcher must have competence in qualitative and quantitative research traditions, data collection processes and analysis stages. This method can be costly and time consuming to conduct research. All of these factors should be considered. According to experts on the method, the researcher should work

with a single method. All of these are seen as weaknesses of the mixed research method (Johnson & Onwuegbuzie, 2004, p. 21).

The basis of adopting mixed methods in the field of social sciences is to understand and explain all aspects of human nature and behavior. It is seen that the use of multiple data, introduced by Campbell and Fiske in 1959, contributes to the in-depth study of research in the field of social sciences and the generalization of the results obtained in a reliable and valid way despite the human nature factor.

2. DESCRIBING THE EXPLORATORY SEQUENTIAL RESEARCH DESIGN

Before defining exploratory sequential design, it is necessary to note that different designs are included in the mixed methods research tradition. Creswell and Plano Clark (2007) divide mixed methods designs into four main categories:

- Triangulation (convergence, data transformation, validation of quantitative data and multilevel model).
- Embedded (embedded experimental and embedded relational model).
- Explanatory (sequential explanatory and participant choice model).
- Exploratory (scale development and taxonomy development).

The exploratory sequential design consists of two analysis stages: Qualitative and Quantitative. The purpose of this design is to evaluate the findings obtained from the quantitative research in order to better interpret the findings obtained as a result of the qualitative research. In a study conducted with this design, the researcher focuses more on the qualitative research process. The quantitative research process supports qualitative research at this point. During the data analysis process, the findings obtained from both stages are interpreted by establishing interaction (Shorten & Smith, 2017, p. 74). The exploratory sequential design shown in Figure 1 will facilitate understanding of the process.

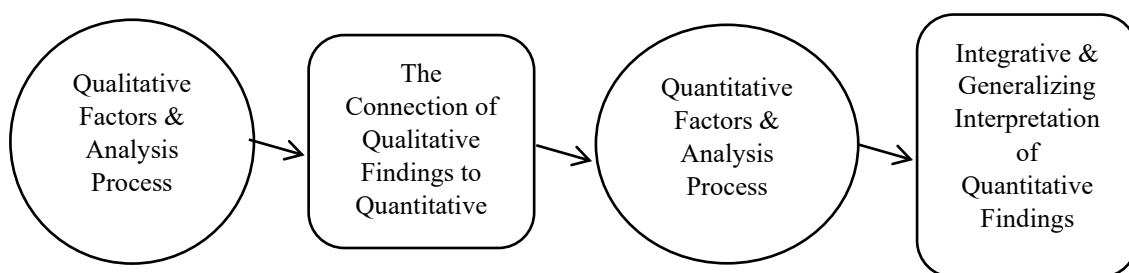

Figure 1: Exploratory Sequential Design Process (Plano Clark, 2019)

As seen in Figure 1, the exploratory sequential design is actually the opposite of the explanatory sequential design. Particularly in-depth data collection and analysis stages in the qualitative research process move towards a positivist approach. With this design method, measurement methods can be

developed within the determined universe and sample (Creswell, 2017, p. 225). In addition, a taxonomy can be developed within the scope of the topic being researched (Creswell & Plano Clark, 2007). In other words, exploratory sequential design is a valid design when there is no measurement or measurement tool on the subject under investigation, the form of the subject is unknown, and there is no theory or research on the subject (Cresswel, Plano Clark, Gutman & Hanson, 2003). While the data obtained from qualitative research with exploratory sequential design can be generalized, the semantic basis is created in the results obtained with quantitative research. To explain the exploratory sequential design with an example; let's assume that we want to investigate the motivation of university students to quit drinking alcohol. Using an exploratory sequential design, qualitative data were first collected on motivations for quitting alcohol. By analyzing these data, certain codes-categories and themes are reached. The identified themes are integrated into the quantitative research process together with expert opinions. A tool is created in the quantitative research process. This tool is applied to university students who consume more alcohol and the reliability and accuracy of the motivations revealed are checked.

Attention should be paid to the correct selection of exploratory sequential design. This design can be chosen if the dynamics of the topic under investigation are more suitable for qualitative research and quantitative research data collection tools cannot be used initially. There may not be many sources in the literature on the subject of research. Therefore, an in-depth exploration may be needed. If the qualitative data obtained after this need cannot provide an answer, new research questions arise and quantitative data is needed, this design can be chosen.

As with other mixed methods research designs, the exploratory sequential design has its challenges. The basis of these difficulties lies in whether the data obtained from qualitative research is appropriate for the topic being researched. Likewise, determining the correct sample and reaching this sample are among the difficulties of design in both qualitative and quantitative research (Creswell & Creswell, 2021, p. 15). Any setback encountered in qualitative research will prevent the correct structuring of quantitative research. Therefore, in this case, the accuracy and reliability of the general conclusion drawn from the research will be questioned. However, the exploratory sequential design reveals different perspectives because it includes both qualitative and quantitative research data in the context of description, implementation and reporting.

3. USING THE MIXED METHODS TRADITION IN THE FIELD OF COMMUNICATION

The field of communication, which is based on social sciences, can actually be seen as an interdisciplinary field. So much so that it was discussed as a subject within the discipline of sociology in the 19th century. In the 20th century, it was considered a separate discipline (Aziz, 2006). The acceptance of communication as a discipline depends on the increasing technological developments from past to present. The changes experienced in communication processes ranging from non-verbal

communication to artificial intelligence technologies have paved the way for communication to be discussed as a separate discipline. Research conducted in the field of communication seeks to understand the issues on which communication is based and to find solutions to problems related to these issues. In the search for solutions, the relationship between mass media, new media and people is emphasized. At this point, the methodology to be chosen in the research should approach the subject and the problem holistically.

When considering methodology in research in the field of communication, it is said that the researcher should not ignore the risks of the deterministic approach. However, determinism and objectivism should not be avoided, because in this case, it leads the researcher to subjectivism (Özügür, 2011). As a matter of fact, technological advances in the field of communication also change the topics researched. Therefore, in the context of the researched topic, the selection of methodology, the selection of the sample, the data collection process and the data analysis process will inevitably change. Es, Wieringa, and Schäfer (2018) talk about the changing data collection process, analysis, and methods by giving the example of new media research in the field of communication. The innovation of the methodology allows it to contribute to the field of communication in different disciplines. For example, in the field of new media, research is being conducted especially on social media platforms. However, a single method is not always sufficient to collect data. The data collected is limited, which causes criticism of most research in the field of communication (Vázquez, 2017). Therefore, integrating multiple methods in a holistic manner will make the results of research in the field of communication more consistent. Therefore, the mixed method research tradition provides significant innovation and benefit to research in the field of communication at this point.

In general, it can be seen that the quantitative research tradition was more prominent in the social sciences before 1960. After 1960, researchers turned to the qualitative research tradition. As a matter of fact, it has been observed that researchers focusing on these two trends have experienced a polarization. In other words, paradigm wars have occurred (Punch, 2005). In the face of this situation, the mixed method research tradition has become more important in the field of social sciences as a new methodology. The benefits of using mixed methods as a methodology, especially in research conducted in the field of communication, are listed as follows (DeCoster & Lichtenstein, 2012):

- Using mixed methods in a communication study minimizes the inherent limitations of qualitative and quantitative research.
- Because researchers have used both methods for a long time, they have a common exchange of information.
- Ensuring mutual exchange of information enables the development of mixed methods in the field of communication.

- Combining quantitative and qualitative methods in the field of communication deepens the meaning of numerical data and enables the digitization of the semantic whole.
- The use of mixed methods increases the scientific value of communication research and enables it to appeal to a wider audience.
- The use of mixed methods in the field of communication provides more concrete evidence to communication science.

As can be seen, the mixed method tradition is an important guide to research in the field of communication and enables the field to be enriched with different methodological perspectives. This article specifically examines the place of exploratory sequential design, one of the mixed research tradition designs, in communication research.

3.1. The Use of Exploratory Sequential Design in the Field of Communication: Possible Problems and Suggestions

The topics discussed in communication research are interdisciplinary, integrated and holistic issues. Therefore, understanding the communication processes experienced in the research and choosing the methodology to be used is a very important stage. The benefits that the mixed methods tradition offers to research in the field of communication are also compatible with the holistic structure of communication research.

In research conducted in the field of communication, it is seen that the data obtained from qualitative and quantitative research are given priority in the context of the subject of interest (Decoster & Lichtenstein, 2012). As mentioned, studies structured on the basis of exploratory sequential design mostly focus on scale development processes or taxonomy development (Creswell, 2017; Creswell & Plano Clark, 2007). When some researches in the field of communication are examined, it is seen that there are measurement tools that have been introduced to the communication discipline. It is noteworthy that in these studies, topics within concepts such as new technologies, social media, and new media are explored (Vázquez, 2017). For example, Khan et al. (2022) developed a measurement tool to measure the use of social networking sites by Indian users during the COVID-19 pandemic. In another study, it was observed that a fictitious online victimization measurement tool was developed for adolescents (Erreygers et al., 2022). As in the studies given as examples, in developing communication technologies, the methodological discovery process is now used in topics such as new media, social media, metaverse and artificial intelligence. For example, Laupichler et al. (2023) developed a measurement tool to determine the artificial intelligence literacy of young people and adults.

The increasing number of exploratory methodological studies in the field of communication also serve as an example for researchers who design new research for the future. However, at this point it is necessary to mention the difficulties of exploratory sequential design. For example, a researcher is

investigating the perceptions of people between the ages of 14-18 regarding TV series/movie content on social media. She wants to structure her research in line with the exploratory sequential design. A qualitative study can be conducted initially, starting from the question of how people between the ages of 14-18 interact with TV series/film content on social media. With purposeful sampling, focus group discussions or in-depth interviews can be conducted with people between the ages of 14-18 who follow different TV series/movie accounts on social media. A measurement tool is developed with the results. Then, with the measurement tool developed on the main sample, it can be evaluated how valid and reliable the perceptions about social media content are within the scope of the subject. The difficulties of exploratory sequential design can be listed as follows based on this example:

- The example study is about developing a measurement tool. Therefore, a long time will be needed. The time factor can be seen as a significant difficulty.
- The sample study covers people between the ages of 14-18. Therefore, the researcher must obtain the necessary permissions or ethics committee approval. As a matter of fact, since the quantitative research process will be shaped in line with the results of the qualitative research, it will be difficult to explain the quantitative research process at the beginning.
- The researcher may not be impartial while collecting data during the quantitative research process.
- Since this is a measurement tool, the researcher may not know how to evaluate or use the data obtained as a result of qualitative research.
- It can be difficult to ensure the validity and reliability of quantitative values obtained as a result of the quantitative research process.

If we ask the question "How can the difficulties listed above be overcome?", the following suggestions are offered to the researcher or research groups:

- The time factor should not be ignored. Researchers need to have this time. At the same time, they need to plan their time correctly and be patient.
- If an application is made to any theory to obtain approval, the quantitative research process must be explained in the application file, even if it is not fully formed. For this purpose, a pilot application can be conducted within the scope of the research and the outlines of the quantitative research process can be determined.
- In order to ensure impartiality in the data collection phase of the quantitative research process, a small sample is first taken in line with purposeful sampling methods. In the next stage, a different and larger sample should be used.
- The researcher must correctly use and analyze the data obtained from qualitative research. He/she must have competence in the data analysis and reporting process in qualitative

research. In particular, he/she must be familiar with the thematic coding (code-category-theme) process.

- Finally, statistical package programs (Spss, Amos, Lisrel etc.) should be known for the analysis of data obtained from quantitative research. Or, expert help should be sought for analysis. The scores obtained as a result of the analysis should coincide with the validity and reliability values in the literature. All obtained results should be interpreted correctly, clearly and consistently.

CONCLUSION

This article discusses the use of the mixed methods tradition and one of its designs, the exploratory sequential design, in the field of communication within the scope of social sciences. The aim of the study is to show that the use of mixed methods and exploratory sequential design is important in the field of communication, as in other disciplines. It is thought that this article will contribute to the understanding of the mixed methods tradition in the social sciences in general and in the field of communication specifically.

The benefits of the mixed methods tradition to the field of communication increase the value of this approach. The increasing prevalence of exploratory sequential design in the field of communication necessitates discussion of possible methodological problems in measurement development processes. In this article, in addition to the definitions made in the context of literature, the subject was tried to be reinforced with the examples given by the author. Finally, the article ends with the problems and suggestions that may be encountered in the use of exploratory sequential design in the field of communication.

Future research in the field of communication should consider the methodological opportunities that mixed methods and exploratory sequential designs provide to communication issues (qualitative data collection, quantitative data collection, two different perspectives, holistic approach, in-depth meaning, generalization with numerical data).

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

İletişim alanı disiplinlerarası bir alan olmakla birlikte kendi sınırlarını çizen ayrı bir disiplin alanıdır. Özellikle sözsüz iletişimden kitle iletişim araçlarına, sosyal medyadan metaverse kadar uzanan iletişim teknolojilerindeki gelişmeler araştırma yöntemi kullanımının önemini daha da artırmaktadır. Çünkü her yeni konu, olay ve olgular tek bir bakış açısı ve araştırma yaklaşımına bağlı olmamaktadır. Dolayısıyla iletişim alanında yer alan konuları, sorunları ya da yenilikleri bütünsel olarak ele almak gerekmektedir. Bu noktada doğru metodolojiyi kullanmak araştırmaların hem literatüre hem de topluma fayda sağlama (somut çıktı sunma) konusunda kalitesini artıracaktır.

İletişim araştırmalarında doğru metodoloji seçerken belirlenimcilik ve nesnelcilik yaklaşımından uzak durmak gerektiği üzerinde durulmaktadır. Fakat bu yaklaşım araştırmacının

öznelliğinin daha baskın olmasına da neden olabilmektedir (Özügurlu, 2011). Karma yöntem araştırma geleneği ise hem nesnelliği hem de öznelliği dengeleyen metodolojik bir yaklaşımdır. Pragmatizm felsefesini benimseyen karma yöntem araştırma geleneği, çoklu görüşleri bir araya getiren bir araştırma fikridir (Rossman, 1985). İletişim araştırmalarında karma yöntemin kullanılmasının; araştırmanın sınırlılığının kesin çizilmesi, somut verilerin geçerli ve güvenilir olması ve araştırmanın bilimsel değerinin artması vb. etkileri vardır (DeCoster & Lichtenstein, 2012). Karma yöntem geleneğinin iletişim alanındaki araştırmalara sunduğu faydalar, iletişim araştırmalarının bütüncül yapısıyla da uyuşmaktadır.

İletişim araştırmalarında, araştırılan konu, çözülmesi umulan problem bağlamında bazen nitel araştırmaya bazen de nicel araştırmaya daha çok odaklanılmaktadır (Decoster & Lichtenstein, 2012). Karma yöntem araştırma desenlerinden olan keşfedici sıralı desende nitel ve nicelin birleştiği daha çok ölçek geliştirme ve taksonomi geliştirme üzerine yoğunlaşan araştırmalarda kullanılmaktadır (Creswell & Plano Clark, 2007). Keşfedici sıralı desen, nitel araştırma süreciyle başlayan bir keşif yolculuğudur. Nitel araştırmadan elde edilen bulguları desteklemek daha somut hale getirmek adına nicel araştırma süreci yürütülür. Her iki araştırma sürecinden elde edilen sonuçlar arasında bir etkileşim kurulur. (Shorten & Smith, 2017). Böylelikle hem derinlikli hem de genelleme olasılığı yüksek sonuçlar üzerine literatür tartışmaları yapılabilir.

İletişim araştırmalarında keşfedici sıralı desen kullanımında araştırmacıların bazı sorunlarla karşılaştığı görülmektedir. Bu sorunlar; zaman faktörü, etik kurul onay izni almanın zorlaşması, veri toplama sürecinde nesnel hareket edememe ve her iki araştırma yaklaşımına araştırmacının yeterli becerisinin olmaması şeklinde sıralanabilir. Bu sorunlar karma araştırma yöntemi geleneğinde keşfedici sıralı desene göre yapılandırılan bir iletişim araştırmasının kalitesini olumsuz etkileyecektir. Araştırma sonuçlarının doğruluğunu ve tutarlı olmasını engelleyecektir. Dolayısıyla bu makalede tanımlanan olası sorunların çözülebilmesi için araştırmacılara bazı öneriler sunulmaktadır.

Sonuç olarak, bu makalede ele alınan konu başlıklarının, karma yöntem geleneğinin genel olarak sosyal bilimler spesifik olarak da iletişim alanında anlaşılmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Makalenin keşfedici sıralı desen kullanımını tanımlamada ve kullanmada sorun yaşayan iletişim araştırmacılarına faydalı olacağı düşünülmektedir.

REFERENCES

- Aziz, A. (2006). Communication research in the world and in Turkey. *Culture and Communication*, 9(1), 9-31.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. (2015). *Mixed methods research (design and execution)*. (2nd Edition). Anı.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2021). *Research design (qualitative, quantitative and mixed methods approaches)*. Nobel Akademik.
- Creswell, J., W. Plano Clark, V. L., Gutman, M. L. & Hanson, W. E. (2003). Advanced mixed methods research designs. In: A. Tashakkori & C. Teddlie (Eds), *Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research* (pp. 209-240). Thousand Oaks, CA.
- Creswell, J., & Plano Clark, V. L. (2007). Understanding mixed methods research. In J. Creswell (Ed.), *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (pp. 1-19). Thousand Oaks, CA.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. (2018). *Design and conduct of mixed methods research*. Anı.
- Creswell, J. W. (2017). *Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research in education research*. Edam.
- DeCoster, J., & Lichtenstein, B. (2012). Integrating quantitative and qualitative methods in communication research. In: Ö. Güllüoğlu (Ed.), *Research Methods in Communication Sciences Visual Text Analysis* (pp. 383-406). Ütopya.
- Erreygers, S., Symons, M., & Pabian, S. (2022). Fictitious online victimization: Exploration and creation of a measurement instrument. *New Media & Society*, 24(1). doi: <https://doi.org/10.1177/1461444820960079>
- Es K. V., Wieringa, M., & Schäfer, T. M. (2018). Proceedings of the 2nd International Conference on Web Studies, 3-5 Oct 2018, *Tool Criticism: From Digital Methods to Digital Methodology*, Paris, 24-27.
- Giannakaki, M. S. (2005). Using mixed-methods to examine teachers' attitudes to educational change: The case of the skills for life strategy for improving adult literacy and numeracy skills in England. *Educational Research and Evaluation*, 11(4), 323- 348.
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Khan, N. A., Azhar, M., Rahman, M. N., & Akhtar, M. J. (2022). Scale development and validation for usage of social networking sites during COVID-19. *Technol Soc*. doi: 10.1016/j.techsoc.2022.102020

- Laupichler, M. C., Aster, A., Haverkamp, N., & Raupach, T. (2023). Development of the “scale for the assessment of non-experts’ AI literacy”–An exploratory factor analysis. *Computers in Human Behavior Reports*, 12, 100338.
- Özüğurlu, M. (2011). *Fundamental problems of class analysis*. Praksis.
- Plano Clark, V., L. (2019). Meaningful integration within mixed methods studies: Identifying why, what, when, and how. *Contemporary Educational Psychology*, 57, 106-111. doi: <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2019.01.007>
- Punch, K. F. (2005). *Introduction to social research: quantitative and qualitative approaches*. Siyasal.
- Rossmann, G. B., & Wilson, B. L. (1985). Numbers and words: combining quantitative and qualitative methods in a single large-scale evaluation study. *Evaluation Review*, 9(5), 627–643. doi: <https://doi.org/10.1177/0193841X8500900505>
- Shorten, A., & Smith, J. (2017). Mixed methods research: Expanding the evidence base. *Evidence-based nursing*, 20(3), 74–75. doi: <https://doi.org/10.1136/eb-2017-102699>
- Teddlie, C., & Yu, F. (2007). Mixed Methods Sampling: A Typology With Examples. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 77-100.
- Vázquez, D. L. (2017). The usefulness of social networks as research tools for the media. In: R. A. Freire F. (Ed.). *Media and Metamedia Management, Advances in Intelligent Systems and Computing* (pp. 397-403). Springer, Cham.

İKTİSADİ MUHAFAZAKARLIĞI ANLAMAK VE 20. YÜZYIL BAŞLARINA KADAR AMERİKAN ÖRNEĞİNE BAKIŞ

*Hakan KÖNİ**

ÖZET

Siyasi bir düşünce akımı olarak çokça çalışılmış ve çehresi epey iyi tanımlanmış olan muhafazakarlık iktisadi sahada ne tarz bir duruşla kendisini göstermektedir? Bu soruya cevap arama çabası içinde makale, klasik dönem Hristiyan ve İslam dünyasının önde gelen din adamlarının ve düşünürlerinin düşünce ve öğretilerine, iktisadi bir düşünce ekolü olarak merkantilizme ve 20. yüzyıl başlarına kadar ABD’de varlık göstermiş siyasi hareket ve şahsiyetlerin iktisadi hayata ilişkin düşünce ve uygulamalarına referansla iktisadi muhafazakarlığın kökenlerini ve temel özelliklerini keşfetmeye çalışmaktadır. Klasik dönem Hristiyan ve Müslüman din adamları benzer şekilde iktisadi hayatta çalışma ve üretimi, özel mülkiyet ve ticareti, etkin bir devletin varlığını, servetin vergilendirilmesini ve piyasada fiyatların serbestçe belirlenmesini destekliyordu. Yine benzer şekilde karaborsacılık, spekülatoörlük, faiz, tefecilik, tekellecilik, lüks ve genel olarak ahlaki olmayan yollarla servet edinme hoş karşılanmamış ve yasaklanmıştı. Merkantilizm, iktisadi muhafazakarlığa özellikle iktisadi olarak aktif ve güçlü devlet, pozitif ticaret dengesi, ulusal iktisadi ve siyasi kalkınma düşünce ve icraatlarını miras bırakmıştır. 20. yüzyıl başlarına kadar incelenen Amerika Birleşik Devletleri örneğinde muhafazakarlık, yukarıdaki dini ve merkantilist çizgiyi büyük oranda benimsemiş, bu çizgiyi bir yandan ulusal iktisadi birlik ve koordinasyonunun sağlanması, kapsamlı refah devleti politikalarının benimsenmesi, geleneksel tarım hayatının korunması, diğer yandan da kontrolsüz kapitalizmin, eğitimsiz burjuvazinin ve plütokratik hükümetlerin etkisinin kırılmasına yönelik icraatlarla geliştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: İktisadi Muhafazakarlık, Dini İktisadi Düşünce, Merkantilizm, ABD’de İktisadi Muhafazakarlık

Received/Gönderim: 28.02.2025 – Accepted/Kabul: 28.04.2025

* Doç. Dr., Ankara Bilim Üniversitesi, E- mail: hakan.kn@ankarabilim.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5472-3050.

Köni, H. (2025). İktisadi muhafazakarlığı anlamak ve 20. yüzyıl başlarına kadar Amerikan örneğine bakış. *Akademik Açı*, 5(1): 24- 38. DOI: 10.59597/akademikaci.1649001.

MAKING SENSE OF CONSERVATISM IN THE ECONOMY WITH A LOOK AT THE US CASE BY THE EARLY 20TH CENTURY

Hakan KÖNİ

ABSTRACT

How does conservatism, which has been studied extensively and identified quite well as a political school of thought, manifest itself in the economic field? In an attempt to find an answer to this question, this article is devoted to the exploration of the origins and major characteristics of economic conservatism with the examination of the ideas and teachings of medieval and later religious scholars in the Christian and the Muslim world, propositions of mercantilism as an economic currency of thought, and ideas and practices of conservative political movements and personalities in the US by the early 20th century. Medieval and modern religious scholars almost commonly agreed on the importance of labor and production, private property and commerce, an active state, taxation of the wealth, and free determination of the prices in the market. And they equally disapproved black-marketing, speculation, interest, usury, monopolization, luxury and acquisition of wealth by unethical ways generally. Mercantilism transmitted to economic conservatism the practices and campaigns of an economically powerful and active state, positive trade balance, and national politico-economic development initiatives particularly. Conservatives in the US in the specified period adopted quite some of the propositions and practices above, but their stance took a more solid and sophisticated shape with their endeavors and achievements towards the establishment of the economic unity of the country, extensive social policy programs, breaking of the influence of uncontrolled bourgeoisie, inhibition of plutocratic political formations, and rejuvenation of traditional agrarian life.

Keywords: Economic Conservatism, Religious Economic Thought, Mercantilism, Economic Conservatism in the US

GİRİŞ

Siyasi bir ideoloji olarak muhafazakarlık, siyaset bilimi camiasınca birçok yönüyle çalışılmış ve temel özellikleri, hedefleri, taraf ve karşı olduğu şeyler, vizyonu ve stratejileri noktasında hakkında keşfedilmesi gereken belki de pek az şey kalmıştır. Fakat aynı şeyi muhafazakarlığın iktisadi sahadaki duruşu için de söylemek mümkün müdür? Muhafazakâr yönetimlerde kitlesel kamu yatırımları ve sosyal devlet harcamaları şeklinde kendini gösteren iktisadi anlamda aktif ve müdahaleci devlet anlayışı bazen sosyal demokrasilerin pragmatist bir taklidi olarak görülmektedir. Ve özel mülkiyet, üretim, sanayileşme, ticaret ve kalkınma yanlısı iddialı muhafazakâr görüş ve icraatların da kimi zaman liberalizmden ithal edildiği düşünülmektedir. Fakat bu düşünce ve sanıların aksine iktisadi muhafazakarlık, diğer bazı düşünce akımlarından edinilen bazı öğelerin montajı değil, geçmişten günümüze kendine has bir kısım kaynak ve tecrübelerden beslenerek ortaya çıkmış özgün ve kendi içinde tutarlı özellikler arz eden bir iktisadi düşünce akımıdır. İslam dünyasında iktisadi muhafazakarlığın oluşumuna ilk önemli katkı klasik dönem Sünni ve Şii ulemasından (hemen hemen geneli) ve Hristiyan dünyasında da benzer din adamı ve düşünürlerden gelmektedir. Din adamlarının ve düşünürlerinin iktisadi hayatın çeşitli sahalarında takip edilmesi gereken kural ve kaidelere ilişkin

düşünce ve öğretileri en başından devlet adamlarını ve siyasi hareketleri ciddi tesir altına almış; din adamları sahada müfettiş, danışman, kadı-hakim, idareci vs. olarak devlet adamlarıyla iş birliği içinde çalışmıştır. Ve ilginç bir şekilde – Müslüman veya Hristiyan fark etmeksizin – din alimlerinin iktisadi hayata dair düşünce, tavır ve öğretileri ciddi benzerlikler taşımaktadır ki bunlar özetle şu şekilde ifade edilebilir: Adaleti tesis edecek, iktisadi hayatı tertipleyip idare edecek, ve halka refah ve zenginlik sağlayacak iktisadi olarak güçlü ve etkin bir devletin gerekliliğine inanç; zenginlik ve iktisadi canlılık için özel mülkiyet, üretim ve ticari faaliyetlerin desteklenmesi; lüks, zevke düşkünlük ve aşırı tüketime karşı tepkisellik; tefecilik, faiz, karaborsacılık, spekülâtlük ve benzeri faaliyetlere karşı mücadele ve iktisadi faaliyetlerin makul seviyelerde vergilendirilmesine destek.

Modern çağ monarşilerinin ve imparatorluklarının ulusal ve uluslararası düzeyde sürdürdükleri varoluş ve iktidar mücadelelerinin düşünsel arka-planında yer alan merkantilist politikalar iktisadi muhafazakarlığın oluşumuna etki eden ikinci bir unsur olarak dikkat çeker. Merkantilizm, sömürgecilik ve imparatorluklar arası yayılcı ve saldırgan politikaların egemen olduğu modern çağda devletlerin, kazanan tarafta yer almasını sağlamak için iktisadi hayatın her alanına nüfuz etmiş, düzenleyen, ulusal çıkarları ön planda tutan ve vergilendiren, iktisadi olarak etkin ve güçlü bir devletin gerekliliğini öngörmekteydi. Bu çerçevede merkantilizm devletleri güçlü bir devlet hazinesi, devlet işlerini idare edecek büyük bir bürokratik yapı ve büyük modern orduların bulundurulmasına sevk etmekte, kamu ve özel sektörün devlet çıkarlarına hizmet edecek şekilde tertiplenmesini vaaz etmekteydi.

Bu çalışmada 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar inceleme altına alınan Amerika Birleşik Devletleri örneğinde iktisadi muhafazakarlık – yukardaki özetlenen duruşu genel olarak sürdürmenin yanı sıra – büyük devlet yatırımlarının gerekliliği ve pozitif ticaret dengesi düşüncesini destekleyen; ulusal iktisadi birliğinin sağlanmasının önemine inanan; kapsamlı sosyal devlet uygulamaları hayata geçirmeye çalışan; özel mülkiyeti, sorumlu girişimciliği ve geleneksel tarımsal hayat tarzını destekleyen; gelir dağılımındaki dengesizliği dengeleme çabası güden; ve vahşi kapitalizme, plütokrasiye ve iktisadi hayatın eğitimsiz ve kültürsüz burjuva tarafından domine edilmesine karşı olan bir hareket olarak dikkat çekmektedir. Çalışmada Amerika Birleşik Devletlinin hususi bir örnek ülke olarak seçilmesinin iki önemli sebebi vardır. İlk Amerika Birleşik Devletleri görece yeni ortaya çıkmış bir devlet ve toplum olması, siyasi süreçleri manipüle edebilecek yerleşik bir kısım sosyo-siyasi güç odaklarına sahip olmaması ve bu nedenle muhtelif grupların kendilerini daha özgürce ifade edebildikleri bir coğrafya olması nedeniyle muhafazakarlığın iktisadi sahadaki yansımalarının daha saf bir ortamda incelenebileceği bir yer arz etmektedir. İkincisiyse muhafazakarlık, diğer birçok ideoloji gibi demokrasiye geçişle birlikte siyasi süreçlerin muhtelif ideolojiler benimseyen siyasi partiler arasında hüküm süren mücadeleler sonucunda belirlenmesine binaen ortaya çıkmış bir ideolojidir. Amerika Birleşik Devletleri'nin modern demokrasilerin öncüleri arasında yer alması ve muhafazakâr nitelikli siyasi hareketlerin bu coğrafyada 19. yüzyılın başlarından itibaren var olması, bu ülkeyi iktisadi

muhafazakarlığı icraatlar, düşünceler ve hareketler noktasında hacimli örnekleri üzerinden çalışılabileceği cazip bir rezervuar yapmaktadır.

Bu makale bu çerçevede iktisadi muhafazakarlığın kökenlerini ve temel özelliklerini net çizgilerle ifade etme çabası içinde ilkin klasik dönem Hristiyan ve Müslüman din bilginlerinin görüş ve öğretilerini, ardından modern çağ devletlerini yönlendirdiği mecralar itibarıyla merkantilizmi ve 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Amerika Birleşik Devletleri örneğinde muhafazakâr hükümet, parti ve şahsiyetleri inceleme altına almaktadır.

2. ORTA ÇAĞ DİN VE DÜŞÜNCE DÜNYASI

2.1. Katolik Skolastik Dünya

Orta çağın Albertus Magnus, Thomas Aquinas ve Nichole Oresme gibi Katolik geleneğe mensup skolastik düşünür ve din adamları, iktisadi hayata ilişkin kural ve kaideler konusunda önemli benzerlikler göstermekteydi (Hagan, 2012: 3-14). İnsanın sosyal bir varlık olduğu, ihtiyaçlarının süreklilik arz ettiği ve çok çeşitli olduğu ve bunları karşılamak için başkalarıyla işbirliği içinde hareket etmesi gerektiği yönündeki Aristocu görüşte hemfikirdiler. İnsan ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmalı, belirli iktisadi alanlarda uzmanlaşmalı ve kendi üretmediği şeyleri başkalarından almak için para veya mal bulundurmalıydı. Ve bu tür faaliyetlerin düzgün bir şekilde sürdürülebilmesi için kamusal hayatta bazı ahlaki kurallara riayet etmeliydi.

Üretim ve ticaret bu düşünörlere göre yukardaki sebeplerden dolayı gerekliydi fakat belli sınırlamalar da olmalıydı. Aquinas'a göre, insan kişisel ve ailevi ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmalı, mal ve para edinmeli, fakat bunları temin ettikten sonra dünyevi faaliyetlerle fazla meşgul olmamalıydı (Ersoy, 2008: 100-101). İhtiyaçların ötesinde çalışma ve ticari faaliyetlerde bulunma yoluyla aşırı servet ve mülk edinimi, dini bir bakış açısıyla sakıncalıydı; çünkü bu insanları lüks, zevke düşkünlük, şımarıklık, ihmalkarlık gibi kötü hasletlere sürükleyebilirdi. Ve Aquinas'a göre, diğer skolastik düşünür ve din adamlarında olduğu gibi, herhangi bir amaç için alınan borçtan faiz alınması kabul edilemezdi (Rothbard, 1995: 42-47, 54-56). Faiz gúnahtı ve hırsızlıktan farksızdı. Borçların ödenmesinde takip edilmesi gereken ilke, ödünç alınan malın veya paranın tam miktarının iade edilmesi idi. Faiz meselesi bu çerçevede Papa 3. Aleksander başkanlığında 1197'de toplanan 3. Lateran Konseyinde ele alınmış, borç karşılığı faiz talep edenlerin aforoz edilmesine ve bu tarz insanların dini hizmetlerden men edilmesine karar verilmişti.

Bu geleneğe mensup düşünür ve din adamlarının üzerinde durduğu önemli meselelerden biri piyasada fiyatların belirlenmesi esasıydı. Magnus ve Aquinas'a göre adil fiyat denen bir şey vardı ve bu piyasa dinamikleri neticesinde beliren fiyatı (Aquinas, 1981: ii of II, Q. 77, Art. 1-4; Hoover, 1958: 421-423; Monsalve, 2010: 7-10). Fiyatlara piyasa koşullarından bağımsız olarak herhangi bir siyasi otorite müdahale etmemeli, satıcıya veya alıcıya fiyat dayatılmamalıydı. Piyasa hem satıcıyı hem de alıcıyı kazanç sahibi yapma ve her ikisini de memnun etme meziyetine sahipti. Aquinas'a göre bu esasa riayet

edilerek yürütülen ticari faaliyetler son derece faziletliydi ve eğer elde edilen kazancın bir kısmı sadaka olarak da ayrılıyorsa teşvik edilmeliydi.

Düşünüler, insanın yeryüzünde Tanrı'nın bir halifesi olarak çeşitli ihtiyaç ve gayeler için özel mülkiyete hak sahibi olduğu görüşündeydi. Mülkiyet esasen her şeyin yaratıcısı ve tek sahibi olan Tanrı'ya aitti ve mal ve mülkü insana rahmeti ve cömertliğiyle o bahşetmekteydi. Aquinas'a göre, özel mülkiyetin varlığında faydalar da vardı, çünkü sahipliği doğrudan kendilerine ait olan şeylere insanlar hep daha iyi bakar ve onları üretim sürecinde daha verimli kullanırdı (Aquinas, 1981: ii of II, Q. 66, Art. 1-2; Chaplygina ve Lapidus, 2016: 22-23; Rothbard, 1995: 38, 56-57). Maldan ileri gelen faydalar ilk etapta bilfiil kendilerinin olur, emeklerinin karşılığını tam ve gecikme olmadan alan insanlar olarak bu onları daha iyi ve verimli çalışmaya sevk ederdi. Neticede bu iktisadi hayatın daha canlı ve müreffeh olmasına katkı sağlardı. Aquinas'a göre, iktisadi hayatta kamu mülkiyeti için de bir yer vardı ki zaten bu tarihin ilk dönemlerinden beri var olmuştu (Ersoy, 2008: 100). Geleneksel olarak devletlerin elinde bulundurduğu emlak ve arazi, ormanlar, nehirler, denizler vs. eskiden beri kamu malı konumundaydı ve bunların kamu malı olarak kalması daha uygundu.

2.2. Protestan Dünya

Skolastik geleneğin Katolik temsilcileriyle benzer şekilde, Martin Luther ve Jean Calvin gibi Protestan din adamları da insanın sosyal bir varlık olduğu ve makul bir hayat için başkalarıyla iş birliği içinde hareket etmesi gerektiği yönündeki Aristocu görüşte hemfikirdi (Tannenbaum, 2012: 123). Üretim ve ticaret bu nedenlerden dolayı zaruriydi ve insanın bu tarz faaliyetlerle uygun bir şekilde kazandığı mallar üzerinde hak iddia etme ayrıcalığı vardı (Ersoy, 2008: 108-109). İnsanın ailesine bakmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için çalışması gerekiyordu. Skolastik öncüllerinin savunduğu gibi insan lüks ve zevk peşinde koşma ve şımarıklıktan kaçınmalıydı. Fakat ihtiyaçların ötesinde para kazanmak, çalışmak ve mal biriktirmekte bir sakınca yoktu (Hart, 1995: 132-135). Tanrı'nın bahşettiği nimetlerinden istifade etmek için zaruret miktarını aşan kazanç ve çalışma topluma çeşitli şekillerde faydalı da olabilirdi. Yabancı ülke insanlarıyla ticaret yapmayı Luther lüks ve yozlaşmaya yol açabileceği gerekçesiyle pek doğru görmezken Calvin'e göre bunda bir sorun olmamalıydı, zira bu kıtlık zamanlarında piyasadaki mal miktarını artırarak faydalı dahi olabilirdi (Ersoy, 2008: 110).

Katolik geleneğe mensup olanlardan biraz farklı olarak Luther ve Calvin, tefeciliğe tamamen karşı olmakla birlikte, faizin iktisadi hayatta bütünüyle yasaklanması gerektiği fikrinde değildi (Luther, 1997: 8-52; Eaton, 2013: 3, 5; Rothbard, 1995: 140-146; Graafland, 2010: 235-236). Faiz, normal bir para kazanma yolu değildi ve genel olarak hoş karşılanamazdı, ancak belli sınırlar içinde faize izin verilebilirdi. Yoksulların temel ihtiyaçları için aldıkları borçlara faiz uygulanması doğru değildi, ancak yatırım amacıyla alınan borçlar için makul oranlarda faiz talep edilebilirdi. Çünkü yatırım için kullanılan paranın kazanç sağlama olasılığı vardı ve borç veren bundan bir miktar istifade edebilirdi. Ayrıca bu yolla yapılan işler çeşitli iş ve fırsatlar yaratarak toplumun geneline fayda sağlayabilirdi. Luther ve

Calvin'i meseleye bu şekilde yaklaşmaya iten sebebin kimi zaman Avrupa'da faizin çok yaygın olması ve tamamen ortadan kaldırılmasının mümkün görülmemiş olması ileri sürülür.

Piyasada fiyatların belirlenmesi noktasında, Protestan din adamları skolastik öncülleri gibi fiyatların kendi haline bırakılması gerektiği görüşündeydi (Luther, 1997: 10-12; Eaton, 2013: 2-3). Fiyatlar piyasa dinamiklerine terk edilmeliydi ve piyasa fiyatı az çok adil bir fiyattı. Ancak bu tekelcilik, karaborsacılık, spekülatoörlük ve benzeri kötü fiillerin tolere edilebileceği anlamına gelmiyordu. Bu tür uygulamalar kabul edilemezdi ve devlet bunlarla mücadelede aktif bir rol oynamalıydı.

2.3. İslam Dünyası

İslam dünyasında da alimler, iktisadi hayatta takip edilmesi gereken kural ve kaideler konusunda İslami kaynaklardan ve antik Yunan filozoflarından yararlanarak belki incelikli bir şekilde görüş ve öğretiler geliştirmiş, bunların takibi noktasında kimi zaman devlet adamlarıyla iş birliği içinde hareket etmiştir. Gazali, Farabi ve İbn Haldun gibi Orta çağ İslam alim ve düşünürleri, Hristiyan muasırları gibi, insanın ihtiyaçlarla yaratıldığı, ihtiyaçlarının hepsini tek başına karşılayamayacağı, bu nedenle başkalarıyla iş birliği yapması gerektiği ve geçimini sağlamak ve satın alma gücü elde etmek için çalışması gerektiği yönündeki Aristocu görüşe katılmaktaydı (Gazali, 2016: 209-218; İbnu Haldun, 2007: 323-324). Üretim, uzmanlaşma ve ticaret bu nedenle gerekli temel iktisadi faaliyetlerdi. İslam alimlerine göre, inananlar çalışıp daha fazla kazanmaktan ve servet toplamaktan kaçınmak zorunda değildi. Bu hatta toplum için yararlı bile olabilirdi, çünkü piyasa bu şekilde canlanabilir, yeni istihdam olanakları ortaya çıkabilir, devlet gelirleri vergilerle daha da artabilir ve muhtaçlara daha çok sadaka verilmesi anlamına gelebilirdi.

İnananlar ahlaki bir sorumluluk olarak ticarete dürüstlükten ödün vermemeli, malların kusurlarını bildirmeli, doğru ölçüp tartmalı, piyasa fiyatını gözetmeli, insanların ihtiyaçlarını asla fırsat bilmemeliydi (Kur'an, Sure 83, Ayet 1-5). Faizli alışveriş kabul edilemezdi, çünkü bu zalimane ve adil olmayan bir para kazanma yoluydu. İster acil ihtiyaçlar ister de yatırım gayesiyle alınan borçlar için faiz talep edilmesi doğru değildi (Kur'an, Sure 2, Ayet 175-179). Aynı şekilde alkollü içecekler, domuz eti, leş, kan ve İslami usullere göre kesilmemiş hayvanların eti de tüketilemez, bunların ticareti de yapılamazdı (Kur'an, Sure 2, Ayet 173; Sure 5, Ayet 3).

İslam âlimlerinin büyük çoğunluğu, piyasa fiyatının adil fiyat olduğu ve fiyatlara hiçbir siyasi müdahale olmaması gerektiği konusunda Hristiyan din adamlarıyla hemfikirdi (İslahi, 2014: 43-46). Nitekim bir defasında pazardaki fiyat artışına engel olması ve fiyatları sabitlenmesi istendiğinde peygamber, "Fiyatları indirip yükselten Allah'tır... Ben Allah'a kimsenin bende bir hakkı olmadığı halde kavuşmak isterim." diyerek isteği reddetmişti (Ebu Davud, 2008: 493-494). Fiyatlara müdahale ancak tekelleşme, karaborsacılık, spekülasyon ve haram malların satışı durumunda söz konusu olabilirdi.

İslam alimlerine göre devlet, iktisadi hayatta üslendiği aktif görevlerle önemli kamusal hizmetler sağlayan son derece gerekli ve faydalı bir oluşumdur (İslahi, 2014: 44-54; Ersoy, 2008: 130-131, 137-140). Devlet, kanunları uygulayarak, suçu önleyerek ve vatandaşlar arasında akdedilen sözleşmelerin şartlarının yerine getirilmesini sağlayarak kamusal hayatta adaletin ayakta tutulmasına hizmet etmekteydi. Kanunların ve asayişin olmadığı bir ülkenin iktisadi olarak refaha kavuşması mümkün değildi. Devlet iktisadi faaliyetlerin rahat bir şekilde sürdürülmesi için gerekli yol, su, konaklama yerleri, pazar yerleri vs. gibi altyapı unsurlarının tesisi ve bakımı konusunda vahim hizmetler sağlamakla görevliydi; bunların devlet olmadan bireylerce karşılanması düşünülemezdi, çok maliyetli olurdu. Bu hizmetlerin bir gereği olarak devlet halkın elinde biriken servetten belli miktarlarda vergi alma hakkına sahipti. Bu tür vergiler, malın niteliğine göre 1/40, 1/30, 1/20, 1/10 ve 1/5 oranlarına değişen zekat, aşar, humus vb. vergiler olarak adlandırılmaktaydı. Toplanan bu vergiler yardaki hizmetleri karşılamının yanı sıra mı fakirler, yetimler, düşkünler, muhacirler vb. gibi ihtiyaç sahipleri için kullanılmalıydı.

İbn-i Haldun'a göre devlet önde gelen bir üretim ve tüketim aktörü olarak da iktisadi hayatın önemli unsurlarından biriydi (İbnu Haldun, 2007: 550; Ali, 2006: 10-11). Devlet piyasaların en büyüğüydü ve iktisadi hayattaki varlığı gerekirse çeşitli maliyetlerle dahi sürdürülmeliydi. Devlet adamları, devlet harcamalarındaki olası düşüşleri fark etmeli ve buna karşı önlemler almalıydı; çünkü bu tarz düşüşler ülkedeki zenginlik ve refah düzeyinin de zayıflamasına yol açabilirdi. İktisadi durgunluk zamanlarında devlet harcama yapmaya hazır olmalıydı.

İslam alimleri de Hristiyan din adamları gibi devlet adamlarının lüks ve şatafata düşkün olma eğilimlerini tehlikeli bir durum olarak algılıyor, bu tarz şeyleri iktisadi ve siyasi güç kaybının ve yozlaşmanın başlıca nedenleri arasında görüyordu (İbnu Haldun, 2007: 559-565; İslahi, 2006). İbn-i Haldun'a göre devlet adamlarının lüks ve konfor arayışı, görevlerini ihmal etmelerine yol açabilir ve bu iktisadi ve siyasi hayatı olumsuz etkilerdi. Bu, devlet gelirlerinin azalmasına, fakirleşmeye ve sonunda insanların devletten büyük ölçüde hoşnutsuz olmalarına ve hatta devletin yıkılmasına yol açabilirdi. Görevlerini düzgün bir şekilde yerine getirmeye çalışan yöneticilerin yokluğunda, ülke içerden ve dışardan gelen tehlikeler karşısında gerileme ve yok oluştan kurtarılamazdı.

3. MERKANTİLİZM

Monarşiler tarafından 15. yüzyıldan itibaren takip edilen genel bir iktisadi politikası çizgisi olarak merkantilizm, iktisadi muhafazakarlığın oluşumuna din adamları gibi çeşitli katkılarda bulundu. Merkantilizmde temel amaç ulusal kalkınmanın sağlanması, devletin iyi idare edilmesi ve rekabet halindeki devletlere karşı üstünlüğün korunmasıydı (Ekelund ve Hébert, 2014: 47-52). Bu genellikle güçlü bir merkezi devletin varlığı, kalkınma için devletin çeşitli yatırımlar ve harcamalar yapması, ithalatın sınırlandırılarak ihracatın teşvik edilmesi ve devlet gelirlerinin olabildiğince artırılması yoluyla mümkün görülmekteydi.

Ulusal çıkarlar, ulusal birlik ve dayanışma merkezi bir devlet yönetimiyle daha iyi sürdürülebilirdi. Merkezi devlet, siyasi ve iktisadi faaliyetlerin yürütülmesi için gerekli hukuki, siyasi ve idari hizmetleri, ülke içi düzen ve asayiş sağlayacak ve rekabet halindeki devletlere karşı etkili mücadele verilmesinde yardımcı olacaktı (Magnusson, 2015: 15-61; Rothbard, 1995: 211-226). Avrupa’da birçok ülke o dönemde kendi sınırları içinde bile vergiler ve fiziksel sınırlamalar nedeniyle ticarete yönelik engellerden mustarıptı ve bunlar üzerinde bir kontrol mekanizması kuracak güçlü bir merkezi devlet olmadan ülke ekonomileri asla gelişemezdi. Devlet gerektiğinde üretim sektöründe de aktif rol oynamalıydı, özellikle diğer iktisadi aktörler bunu yapamadığında. Özellikle büyük getiriler vaat eden iktisadi sahalara yatırım yapmalıydı. İktisadi ve siyasi üstünlüğü temin etmenin önemli bir yolu, gümrük vergileri ve çeşitli sınırlamalar yoluyla ihracatın ithalata karşı teşvik edilmesiydi. Bu, ülkeye gelen para miktarını artıracak ve diğer ülkelere bağımlılığı azaltacaktı. Mevcut sınırların korunması çok elzemdi ve siyasi ve askeri sorunlar yaşanan devletlerle mücadeleye girmekten kaçınılmamalıydı. Devlet eski ve yeni dünya üzerindeki nüfuz ve hakimiyet mücadelesinde gerekli yerini almalı; düşmanlarına karşı modern ordular ve silahlarla hazır bulunmalıydı.

Siyasi muhafazakarlığın aksine retorikte çok bariz seküler özellikler göstermesine rağmen merkantilizm, özellikle monarşiler yerini demokrasilere terk etmeye başladığında muhafazakâr siyasi partiler ve hareketler üzerinde dikkate değer izler bıraktı. Geleneğe ve geçmiş uygulamalara saygı duyan bir ideoloji olarak muhafazakarlık, devleti asırlardır hizmetler sağlayan kutsal bir siyasi kurum olarak görme, yönetimin merkezi ve etkin bir tarzda icra edilmesi ve güçlü ve otorite sahibi devlet başkanlığı doğrultusundaki merkantilist eğilimleri benimsedi. Modern devletler yavaş yavaş imparatorlukların ve monarşilerin yerini almaya başladığında, parlamento ve hükümetler çevresindeki muhafazakar oluşumlar, devlet otoritesini siyasi ve iktisadi faaliyetlerin baş aktörü olarak görme memnuniyetini sürdürdüler.

4. 20. YÜZYIL BAŞLARINA KADAR AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖRNEĞİ

Amerika Birleşik Devletleri’nin kurulmuş olduğu 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren ülkede varlık göstermeye başlayan muhafazakâr siyasi hareketlerin başlıca hedeflerinden biri, kolonileri üniter bir merkezi devlet çatısı altında birleştirmek ve bu yolla ülke kaynaklarının daha verimli bir şekilde idare edilmesini sağlamaktır (Allitt, 2009: 14-15, 21). Üniter yapı daha güçlü ve ihtişamlı bir devlet kurma gayesine, konfederal veya federal yapıya nazaran daha fazla katkıda bulunacaktı. Yasaları uygulayacak ve adaleti tesis edecek, gerekli kamu yatırımlarını yapacak, ulusal iktisadi altyapı unsurlarını inşa edecek ve dış borçları ve İngiliz mallarına olan aşırı bağımlılığı azaltacak böyle bir devletin yokluğunda ülkenin zengin kaynakları israf edilmekteydi. Ülkede muhafazakarlığın ilk temsilcilerinden olan Alexander Hamilton ve John Adams liderliğindeki federalistler, üniter bir devlet kurma gayesine ulaşamadılar, ancak uygulamaya aldıkları iktisadi kalkınma planının beraberinde getirdiği kamu teşebbüsleri ve sübvansiyonları yoluyla eyaletler arası yollar, su kanalları, nehir yatağı ıslahları, demiryolları ve iletişim şebekeleri yapıp tesis edebildiler.

Ülkenin iktisadi birliğini ve refahını sağlamak için ulusal bir merkez bankası kurmak federalistlerin önemli hedeflerden biriydi. 1791’de bu gayeyle kurulan First Bank of the United States kapatıldığı 1811 tarihine kadar ulusal borçların ödenmesi, ortak bir para biriminin benimsenmesi, ulusal iktisadi koordinasyonun sağlanması ve ciddi bir sosyo-ekonomik sorun olan tefeciliğin ortadan kaldırılmasına yönelik çabalara hizmet etmeye çalıştı (Sylla, 2004: 33-37). Bunlarda ilk etapta çok başarılı olmadı, ancak bankanın ne kadar önemli olduğu kapanmasının ardından ortaya çıkan ciddi bir parasal istikrarsızlık kriziyle çok iyi anlaşıldı. 1816’da Second Bank of the United States adıyla yeniden kurulan banka, dolardaki istikrarsızlığı kontrol altına alarak, hükümet için gelirler toplayıp hazineyi destekleyerek, tefecilerin borç verme uygulamalarını sınırlayarak ve en önemlisi de ulusal borçların ödenmesi sürecini yöneterek daha başarılı bir performans sergiledi. Bankanın basıp idare ettiği Amerikan doları, ülke çapında benimsenip yaygın olarak kullanılarak ülkenin iktisadi birlik ve bütünlüğünün sağlanmasına önemli katkıda bulundu.

Ancak banka liberaller tarafından büyük bir eleştiri odağı haline gelmişti. Liberallere göre banka, demokrasinin gerektirdiği halk egemenliği ilkesine aykırı olarak halk tarafından seçilmiş veya halka sorumlu kişiler tarafından idare edilmiyor, kararlar kapalı kapılar ardında alınıyordu (Hammond, 1985: 405-446; Schlesinger, 1946: 87-98). Bankanın kuruluş yasası 1836’da sona erdi ve temsilciler meclisi ve senato bankanın faaliyetlerine devam etmesi için yeni bir yasa çıkardı, fakat yukarda bahsedilen gerekçeyle liberal eğilimli devlet başkanı Andrew Jackson uzatma yasasını veto etti. Jackson’a göre yasa, halka sorumlu olmadan devlet kaynaklarına hükmeden aristokratik – hatta bazıları yabancı – bir iktisadi oluşum yaratarak demokrasiye aykırı bir özellik taşıyordu. Banka bu nedenle ikinci kez kapatıldı ve sahip olduğu fonlar eyaletlerdeki çeşitli küçük bankalara aktarıldı.

Fakat iktisadi ve siyasi düşünce tarihinin önemli meselelerinden biri olan özel mülkiyet konusunda dönemin muhafazakarları Marksistlere karşı liberallerle aynı taraftaydı. Özel mülkiyet, insanlar için aile kurumu gibi çok doğal ve temel bir şeydi ve varlığı en eski iktisadi ve siyasi kurumların bile öncesine dayanmaktaydı. Özel mülkiyeti hırsızlık olarak görme yönündeki Marksist eğilim kabul edilemezdi; özel mülkiyet iktisadi adalet, kişisel oluşum ve muhtelif insani hasletlerin gelişimi için elzemdi (Lieber, 1842: 37-58). Bir kişinin emek vererek ve adanmışlık göstererek ürettiği mallara sahip olmasından daha doğal bir şey olamazdı ve farklı miktarlarda emek ve sermaye sarf ederek bir malın üretimine katkıda bulunan insanların bu malı eşit bir şekilde paylaşması adil değildi. İnsan, üretimine katkıda bulunduğu mallardan katkısı oranında alarak, bu mallar üzerinde kendisi ve ailesi için gerektiği şekilde tasarrufta bulunarak toplumsal ve kişisel varlığını tamamlayıp manalı bir şekilde sürdürebilirdi. Özel mülkiyetin kaldırılması aynı şekilde insanları başkalarının emeğine güvenmeye sevk edip kendilerine düşen sorumluluklardan kaçmaya ve bu şekilde aksayan, ilerleyemeyen, sorunlara müptela bir sosyo-siyasi hayatın ortaya çıkmasına sebebiyet verecekti.

Mülkiyet konusundaki bu ortak duruşa rağmen muhafazakarları bazı liberal iktisadi faaliyetlerden ve kişiliklerden pek hazzetmemekteydi. Örneğin, zengin sermayeciler ve onların çeşitli

faaliyetleri Amerika Birleşik Devletleri'nin karşı karşıya kaldığı sosyal, kültürel ve iktisadi sorunların başlıca nedeni olarak görülmekteydi (Allitt, 2009: 106-114). Sermayecilerin çoğu mal ve para elde etme hırsıyla gözleri kör olmuş, fazilet, bilgi, sorumluluk ve sanatsal incelik gibi eğitilmiş aristokrasinin sahip olduğu hasletlerden mahrum kişilerdi. Bu tarz bir sermayeci güruhla büyük bir medeniyet inşa etmek ve sürdürmek mümkün değildi, çünkü böyle bir iş dindarlık, sosyal sorumluluk, bilgi, tecrübe ve sanatsal incelik gerektiriyordu. Sermayecilerin çoğu açgözlü, sorumsuz ve çalıştırdıkları insanlara karşı kibirli davranan insanlardı ve borç verme usulleri son derece korkunçtu. Çoğu tefeciden farksızdı ve böylesine insaniyet ve medeniyet yoksunu bir insan topluluğunun hiçbir siyasi kontrol olmadan büyük miktarlarda serveti yönetmesine müsaade edilmemeliydi.

Kapitalizme bu tarz bir yaklaşımla Theodore Roosevelt (25 Mart 1908; 3 Aralık 1901), başkanlığı sırasında sermayecilerin makul görmediği çeşitli uygulamalarına kısıtlamalar da ihtiva eden New Deal (Yeni Düzen) olarak bilinen kapsamlı bir federal reform programı hayata geçirdi. New Deal sermayecilerin işlediği çeşitli cürümlere karşı davalar açılması, işçi dostu yasalar ve vergi düzenlemeleri, sınır aşan iktisadi faaliyetlerin gözetimi, sulama, elektrik üretimi ve ulaştırma alanlarında kamu iktisadi teşebbüslerinin kurulması, düşük gelirlilere ve hiç geliri olmayanlara iktisadi yardımlar yapılması gibi uygulamalar içermekteydi. Çağdaşı olan muhafazakarlar gibi Roosevelt, sermayecileri açgözlü servet avcıları, işçileri hor gören ve sistemde kullanabildikleri boşluklardan halkı sömüren parazit bir güruh olarak görüyordu (Himmelberg, 2000: 12-20).

Amerika Birleşik Devletleri'nde muhafazakârlar, sermayecilerin siyasi kurumları ele geçirme çabalarından ve dolayısıyla yaklaşan plütokrazi (zenginlerin yönetimi) tehlikesinden endişe duyuyordu (Allitt, 2009: 106-114). Sermayecilerin etki alanı yalnızca iktisadi sahaya sınırlı değildi, aynı zamanda siyasi kurumların yerel ve federal kanatlarında da makam ve mevki elde etme ve idarecileri kendileriyle iş birliği yapmaya davet eden gizli ve açık faaliyetleri de vardı. Kendilerine etki edecek siyasi kararlar üzerinde doğrudan söz sahibi olmak için hükümetlerde, mecliste, belediyelerde ve idari teşkilatlarda bilfiil görev sahibi olmaya çalışmakta ve bunda başarılı da olmaktaydılar.

Ülkede güneyli çiftçiler olarak ön plana çıkan etkin bir topluluk sermayenin diğer bir eleştirisiyle dikkat çekmekte, sermayenin endüstriyel ve ticari faaliyetlerini tarım alanlarına doğru genişletmeye çalışarak geleneksel tarım ekonomisini ve yaşam biçimini tehdit ettiğini ileri sürmekteydi (Davidson ve diğerleri, 2006: xi-91). Topluluğa göre ülkeleri, endüstrileşme ve maddi menfaatler peşinde koşarken doğanın güzelliğinden, emeğin onurundan, toplumsal bütünlükten ve sanatsal kaygılardan uzaklaşıyordu. Endüstriyel toplumlar doğal değildi, istikrarsızdı, gelenek ve ahlakı muhafaza edemiyordu ve bu gibi sorunlara karşı Amerika Birleşik Devletleri hümanizminin, medeniyetinin ve hususi kimliğinin temel kaynağı olan geleneksel tarım ekonomisini her yönüyle korumak zorundaydı. Güneyli çiftçiler bu nedenle tarımsal hayatta endüstrileşme ve hatta makineleşme konusunda dahi tereddütlüydü ve tarım alanlarının bankarlara, endüstriyel üreticilere ve ipotek komisyoncularına devredilmesine karşıydılar.

20. yüzyılın başlarında kapitalizmin muhafazakâr bir eleştirisiyle ön plana çıkan Hilaire Belloc (1912: 59-60, 64, 70-72), ülkede mülkiyet ve üretim araçlarının halk emeğini ve ulusal kaynakları sömüren küçük bir sermayeci azınlığın elinde olduğunu savunmaktaydı. Liberalizmin getirdiğini iddia ettiği haklar ve özgürlükler kitleler için pek bir şey ifade etmiyordu, çünkü iktisadi kısıtlamalar nedeniyle halk bunlardan gerektiği gibi yararlanamıyordu. Liberal haklar ve özgürlükler, en iyi iktisadi konumlarını siyasi yollarla güçlendirmek için Amerikan demokrasisini bir plütokraziye dönüştürme çabası içinde olan ve bunda bir dereceye kadar başarılı da olmuş olan sermayecilerin çıkarlarına hizmet ediyordu. Ona göre çözüm, sermayenin mallarına el konulması, devletçe malların aileler esas alınarak halka dağıtılması ve iktisadi hayatın idaresi için devlete geniş güç ve yetkiler verilmesiydi. Belloc'un bu teklifi "mülkiyetin aile temelli sahiplenilmesi" olarak da dillendirilir. Bu şekilde aileler açgözlü sanayicilerden korunacak, iktisadi faaliyetlerini kendi tercihlerine göre yürütecek ve daha güvenli ve huzurlu bir hayat sürdürebilecekti (Belloc, 1912: 102-103).

20. yüzyılın erken dönem ulusal muhafazakarları arasında yer alan Gilbert K. Chesterton (2008: 89-94) da kapitalizmi sanatsal ve estetik üretimin düşmanı olarak görüyordu. Kapitalizm insanları çeşitli psikolojik süreçler ve dayatmalarla aldatmakta, bilinçsiz tüketime sevk etmekte ve özellikle küçük ölçekli üreticiyi mahvetmekteydi. Ürünleri olduğundan farklı gösteren reklamlar, promosyonlar ve benzeri teşviklerle kapitalizm insanları bir kısır döngüye hapsetmekteydi. Devlet bankerler, tefeciler ve sanayiciler tarafından ele geçirilmiş ve insanlar demokrasinin plütokraziye dönüşmesi nedeniyle yönetimden dışlanmıştı. Bu sorunların çözümü için Chesterton (2008: 79, 99, 101-103), büyük marketler ve tedarikçilerinin piyasa dışı bırakılmasını, küçük ölçekli üretim ve özel mülkiyetin korunmasını ve sermayenin bu şekilde daha fazla büyümesine engel olunmasını önermekteydi. İnsanlar şehir hayatının karmaşıklığından ve sıkıntılarından kurtulmak ve daha anlamlı, bilinçli ve doğal bir hayat için geleneksel tarımsal hayata yönelebilirdi.

Yukarda açıklanan muhafazakâr iktisadi çizgiden farklı olarak, muhafazakarlık Amerika Birleşik Devletleri'nde 19. yüzyılın başlarında liberter bir çizgiyle de tanıştı. Bu dönemde William Graham Sumner ve Andrew Carnegie gibi isimler tarafından temsil edilen liberter muhafazakarlık iddialı bir söylemle serbest piyasa ekonomisini, iktisadi hayata devlet müdahalesinin en aza indirilmesini, ülke içi üretim ve uluslararası ticaret önündeki engellerin kaldırılmasını ve refah devleti harcamalarının en aza indirilmesini savunmaktaydı (Allitt, 2009: 100-103). Liberaller gibi onlar da iktisadi hayatta dini direktifler, gelenek ve hiyerarşinin fazla bir yeri olmaması gerektiği görüşündeydi ve sosyo-ekonomik eşitsizliğin varlığında büyük faydalar görüyorlardı. Eşitsizlik, fakirleri çalışmaya ve zenginleri de istihdam sahası açmaya sevk eden, üretim ve kalkınmaya katkısı olan bir olguydu. Kültür ve medeniyet liberter muhafazakarlar için önemliydi, fakat görkemli bir medeniyet ancak girişimci iktisadi ruha tam özgürlük verildiğinde ortaya çıkabilirdi. Geleneksel muhafazakarlıkta olduğu gibi sosyal sorumluluk ve hayırseverlik gerekli ve önemliydi. Carnegie'ye bir milyoner yaşadığı sürece

sosyal sorumluluk duygusuyla kütüphaneler, okullar, kiliseler, yetimhaneler, araştırma kurumları inşa etmeli, buralara cömertçe bağışlarda bulunmalıydı (Allitt, 2009: 103).

5. SONUÇ

Bu makale iktisadi muhafazakarlığın kökenlerini ve temel özelliklerini keşfetme gayesiyle ele alınmıştır. Makalede skolastik Katolik, Protestan ve Müslüman din alimlerin görüş ve öğretileri, modern çağla birlikte popülerite kazanan iktisadi bir düşünce akımı olan merkantilizm ve 20. yüzyılın ilk çeyreği itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde muhafazakarlık incelenmiştir; sayılan bu inanç, düşünce akımı ve hareketlerin iktisadi hayatın önemli meselelerine ilişkin duruşları, savunuları, öğretileri, eleştirileri, icraatları derdest edilmiştir. Orta çağ ve modern çağın din alimleri, inançlarındaki farklılıklara rağmen iktisadi hayata ilişkin görüşlerinde ciddi benzerliklere sahipti. Hepsi de aktif bir devletin varlığını, iktisadi üretkenliği ve ticareti faydalı ve gerekli görmekte ve piyasanın kendi dinamiklerine göre faaliyet göstermesi gerektiğini söylemekteydi. Özel mülkiyet korunmalı, gelir dağılımındaki adaletsizlikler giderilmeye çalışılmalı, mal ve zenginliklerden belli ölçülerde vergi alınmalıydı. Lüks ve zevke düşkünlük, karaborsacılık, tekelleşme ve faizden genel olarak kaçınılmalıydı. Dini gruplar arasında küçük farklar da yok değildir, zira Katolik din adamları ve İslam alimleri faizi tümüyle yasaklarken, Protestanlar zenginler tarafından yatırım amaçlı alınan borçlar için faize müsaade edebiliyordu. Modern çağla birlikte devletler üzerinde etki göstermeye başlayan merkantilizm, iktisadi muhafazakarlığa iktisadi ve siyasi olarak güçlü, merkezi ve aktif devlet anlayışı, pozitif ticaret dengesinin sağlanması ve ulusal siyasi ve iktisadi kalkınma ve rekabet gücünün ilerletilmesi gibi düşünce ve politikaları miras bırakmıştır.

İncelenen hususi Amerika Birleşik Devletleri örneğinde muhafazakârların, din adamları ve düşünürlerin görüş ve öğretilerine ve merkantilist çizgiyle genel anlamda saygı duyduğu görülür. Fakat ülke örneğinde muhafazakarlık bu görüşleri ve çizgiyi biraz daha öte taşımış; parasal ve finansal birliğin sağlanması, iktisadi hayatın daha iyi koordine edilmesi, kapsamlı refah devleti politikalarının uygulamaya alınması, kültürsüz ve umursamaz sermayecilere ve plütokrasiye karşı mücadele verilmesi ve geleneksel tarım hayatının yaşatılıp sürdürülmesi doğrultusunda sarf ettiği çabalarla muhafazakarlığa özgü belirgin bir iktisadi çizginin oluşmasında etkili olmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

Conservatism as a political ideology is investigated in such depth and detail in the political science academy that there remains very little of it that remains to be discovered maybe with regards to its main characteristics, advocacies, goals, objections, vision and strategies. But a surprising gap draws attention in the literature regarding the positioning of conservatism in the economic sphere. Traditional conservative support for substantial state involvement in economy through investment, welfare and social policy programs is sometimes thought to be a pragmatist imitation of social democracy. And the promotion of private property, production, industrialization, and trade is similarly argued to be imported

from liberalism. The contention of this article is that, however, economic conservatism is not formed of some components borrowed from some other currencies of thought, but has its own majority unique characteristics feeding from various distinct sources and experiences from the past to the present. First important contribution to the formation of economic conservatism comes from medieval religious scholars of Islamic and Christian world like mainstream jurists of the Sunni and Shia world, Albertus Magnus, Thomas Aquinas, Martin Luther, John Calvin among so many of their members. Teachings and interpretations of these scholars pertaining to various aspects of economic life have contributed to conservative economic thought and practice in various ways to take the political movements to come under significant influence. The views of religious scholars, no matter to which religion they belong to, display remarkable similarities to reflect a unique set of ideas and practices that can be briefly stated here as: Belief in the necessity and the use of an economically powerful state to distribute justice, public goods, and welfare; support for a regulating, distributing and controlling state in economy; support for private property, production and trade as instruments of economic prosperity and liveliness; contempt towards luxury, indulgence and excessive consumption; prohibition of interest, black-marketing, speculation, profiteering and such activities; and support for taxation of economic activities at decent levels.

Monarchies and empires of the modern age follow the second in queue in contribution to the formation of economic conservatism with their mercantilist policies gauged to aid their goals for domestic and international ascendancy. Mercantilism foresaw the necessity of an economically powerful state with multiple channels of intervention in the economy helping the state survive in the age of colonialism and imperialism. For this purpose, mercantilism preached to keep a huge state treasury, develop a sophisticated state bureaucracy and a big modern army, and tie public and private economies to perceived state goals.

In the specific American case investigated here to the first quarter of the 20th century, economic conservatism is explored to be supporting massive public investments and development programs, favorable trade balance via the promotion of exports against imports, establishment of the economic unity of the country, broad welfare and social policy programs, private property and responsible entrepreneurialism, agrarian way of life, reduction of the income gap among the people, and campaigns and combats against uncontrolled and greedy capitalism, plutocracy, and bourgeois domination of the economy in the other.

KAYNAKÇA

- Ali, S. S. (2006). *Economic thought of Ibnu Khaldun*. IRTI: Islamic Development Bank.
- Allitt, P. (2009). *Conservatives: Ideas and personalities throughout American history*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Aquinas, T. (n.d.). *Summa Theologica* (Fathers of the English Dominican Province, Trans.). Orange, CT: Samizdat Express.
- Belloc, H. (1912). *The servile state*. London and Edinburgh: T.N. Foulis.
- Belloc, H. (2008). *Economics for Helen: A brief history of real economy*. Norfolk, VA: I.H.S. Press.
- Chesterton, G. K. (2008). *Outline of sanity*. Norfolk, VA: I.H.S. Press.
- Chaplygina, I., & Lapidus, A. (2016). Economic thought in scholasticism. In G. Faccarello & H. Kurz (Eds.), *Handbook on the history of economic analysis* (Vol. 2, pp. 20–43). Cheltenham: Edward Elgar.
- Davidson, D., Fletcher, J. G., Kline, H. B., et al. (2006). *I will take my stand: The South and the agrarian tradition*. Louisiana: Louisiana University Press.
- Eaton, D. H. (2013). The economics of Reformation: An overview of Reformation teaching concerning work, wealth and interest. *Sage Open*, 3(3), 1–9. <https://doi.org/10.1177/2158244013494864>
- Ebu Davud. (2017). *Süneni Ebî Dâvûd Kavli Hadisler Tercümesi* (S. Avcı, Trans.). Konya: Serhat Kitabevi.
- Ekelund, R. B., & Hébert, R. F. (2014). *A history of economic thought and method* (6th ed.). Illinois: Waveland.
- Ersoy, A. (2008). *İktisadi teoriler ve düşünceler tarihi*. Ankara: Nobel.
- Gaafland, J. J. (2010). Calvin's restrictions on interest: A guideline for the credit crisis. *Journal of Business Ethics*, 96(2), 233–248.
- Gazâlî, E. H. (2016). *Ihyâu Ulûmi 'd-Dîn Tercümesi* (A. Serdaroğlu, Trans.). İstanbul: Erkam Yayın.
- Hagan, M. J. (2012). Thomas Aquinas: Economics of the just society. In *Austrian Scholars Conference*. Grove City: Grove City College.
- Hammond, B. (1957). *Banks and politics in America from the Revolution to the Civil War*. Princeton: Princeton University Press.
- Hart, I. (1995). The teaching of Luther and Calvin about ordinary work: 2. John Calvin. *Evangelical Quarterly*, 67(2), 121–135.

- Islahi, A. A. (2006). Ibnu Khaldun's theory of taxation and its relevance today. In *International Meeting on Tradition and Modernity in the Arab-Muslim Economic Thought: The Contributions of Ibnu Khaldun*. Madrid, Spain.
- Islahi, A. A. (2014). *History of Islamic economic thought: Contributions of Muslim scholars to economic thought and analysis*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Lieber, F. (1842). *Essays on property and labour*. New York: Harper & Brothers.
- Luther, M. (1997). *Works of Martin Luther* (Vol. 4). Albany, OR: Books for the Ages.
https://media.sabda.org/alkitab-8/LIBRARY/LUT_WRK4.PDF
- Magnusson, L. (2015). *The political economy of mercantilism*. New York: Routledge.
- Monsalve, F. (2010). Scholastic just price versus current market price: Is it merely a matter of labelling? In *14th Annual Conference of the European Society for the History of Economic Thought* (pp. 1–20). Amsterdam.
- Roosevelt, T. (1901, December 3). First annual message. <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/december-3-1901-first-annual-message>
- Roosevelt, T. (1908, March 25). Message regarding labor legislation. <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-25-1908-message-regarding-labor-legislation>
- Roover, R. de. (1958). The concept of the just price: Theory and economic policy. *The Journal of Economic History*, 18(4), 418–434.
- Rothbard, M. N. (1995). *Economic thought before Adam Smith: An Austrian perspective on the history of economic thought* (Vol. 1). Aldershot: Edward Elgar Publishing.
- Schlesinger, A. M. (1946). *The age of Jackson*. Boston: Little Brown & Company.
- Sylla, R. (2004). Hamilton and the Federalist financial revolution, 1789–1795. *The New York Journal of American History*, 65(2), 32–39.
- Tannenbaum, D. G. (2012). *Inventors of ideas: Introduction to Western political philosophy* (3rd ed.). Boston: Wadsworth.

EQUITY FINANCING AND ENTREPRENEURIAL GROWTH: UNVEILING PERSPECTIVES FROM THE GROWTH AND EXPANSION STAGE

Mohammed Abdullah ALASHIQ*

Tamer IŞIN**

Assc. Prof. Dr. Mustafa Kemal TOPCU***

ABSTRACT

This study explores how equity financing supports entrepreneurial ventures' development and expansion stages. By reviewing the existing literature, this study looks into how equity finance influences business development as companies progress through different stages of entrepreneurship. The findings reveal equity financing as an important catalyst, offering both crucial capital and strategic support to scale operations effectively. Although many studies support a strong relationship between equity finance and business growth, issues such as ownership dilution and potential stakeholder conflicts are highlighted. By integrating key findings from previous research, this study strengthens the understanding of how equity financing affects entrepreneurial success. The conclusion offers valuable implications for entrepreneurs, investors, and policymakers, underlining the need for strategic financial planning to sustain long-term growth and innovation across the entrepreneurial ecosystem.

Keywords: Equity Financing, Entrepreneurship, Entrepreneurship Life Cycle, Growth, Finance.

Received/Gönderim: 11.04.2025 – Accepted/Kabul: 02.05.2025

*Ankara Science University, Business Administration Department, E- mail: mohammed.alashiq@ankarabilim.edu.tr, ORCID: 0009-0006-5124-4760

** IMED Surgical LLC, E- mail: tamerisin@outlook.com, ORCID: 0000-0002-3295-6651

*** ST Strateji ve Teknoloji Geliştirme Ltd.Şti., E- mail: mktopcu@ststrateji.com, ORCID: 0000-0002-3298-1283

Alashiq, M. A., Işın, T. & Topcu, M. K. (2025). Equity financing and entrepreneurial growth: unveiling perspectives from the growth and expansion stage. *Akademik Açı*, 5(1): 39-57. DOI: 10.59597/akademikaci.1673925.

ÖZSERMAYE FINANSMANI VE GİRİŞİM BÜYÜMESİ: BÜYÜME VE GENİŞLEME AŞAMASINDAN PERSPEKTİFLER

Mohammed Abdullah ALASHIQ

Tamer IŞIN

Mustafa Kemal TOPCU

ÖZET

Bu çalışma, girişimcilik girişimlerinin gelişim ve büyüme aşamalarını desteklemede öz sermaye finansmanının rolünü incelemektedir. Mevcut literatürün gözden geçirilmesi yoluyla, öz sermaye finansmanının şirketlerin girişimcilik sürecindeki farklı aşamalarda iş geliştirmeye nasıl etki ettiğini araştırmaktadır. Bulgular, öz sermaye finansmanının önemli bir katalizör olduğunu, işletmelerin ölçeklenmesini sağlamak için hem kritik sermaye hem de stratejik destek sunduğunu ortaya koymaktadır. Birçok çalışma, öz sermaye finansmanı ile iş büyümesi arasında güçlü bir ilişkiyi desteklerken, mülkiyet seyrelmesi ve potansiyel paydaş çatışmaları gibi sorunlara da dikkat çekilmektedir. Önceki araştırmalardan elde edilen temel bulguların birleştirilmesiyle bu çalışma, öz sermaye finansmanının girişimcilik başarısına etkisine dair anlayışı güçlendirmektedir. Sonuç bölümü, girişimciler, yatırımcılar ve politika yapıcılar için değerli çıkarımlar sunmakta ve girişimcilik ekosisteminde uzun vadeli büyüme ve inovasyonun sürdürülebilirliği için stratejik finansal planlamanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öz Sermaye Finansmanı, Girişimcilik, Girişimcilik Yaşam Döngüsü, Büyüme, Finansman

INTRODUCTION

Entrepreneurship significantly contributes to global economies by contributing to innovation, economic growth, and job creation. Effective financial resource management is a fundamental aspect of building and maintaining a successful business. For entrepreneurs, what is important is not only managing money wisely but also accessing funds through strategic channels, ensuring those resources are “smart” in that they contribute to the venture. This mindset captures a deeper philosophy about aligning financial decisions with their long term vision. For entrepreneurs the dynamics of managing money, navigating relationships and gaining access to investors and capital go far beyond the concept of “smart money”. It is equally important for the entrepreneur to be smart in how they handle and relate to the capital. It takes a certain level of intelligence, information, and experience to reach the necessary wisdom to make it all work. Entrepreneurs have access to various methods to finance their ventures and work their way in the finance world. Considering the connection between wisdom and money, this study focuses on the rational methods of accessing finance. Among these, equity financing stands out as the most significant method.

Equity financing is a method which allows entrepreneurs to secure capital for their ventures without taking on debt. In this model, investors provide funds in return for ownership shares, acquiring

a portion of the business' future earnings. Because it does not involve repayment, equity financing is specifically appealing to early stage ventures in search of growth capital.

While equity financing is one of the oldest forms of financing in history, having emerged in different models throughout time, it continues to evolve in today's entrepreneurial world with alternative models as a new-generation financing tool.

Rather than focusing on the necessity of equity financing, this paper investigates the philosophical foundations that guide the selection of the appropriate method for its application to serve specific goals. To achieve this, the entrepreneurial life cycle is examined, analyzing at which stages equity financing can be applied, how it can be implemented, and assessing the advantages and disadvantages of current methods. This perspective opens the door to a broader contemplation on the nature of capital itself. In contemporary discussions, the term "wise capital" refers to funding that's not just financially robust but also ethically aligned and strategically intentional. Such capital aims for more than just returns, it seeks alignment with the values and vision of the venture. This framing provides a philosophical basis for evaluating equity not only as a financing tool but also the wisdom of entrepreneurship.

To this end, this study is organized as follows: entrepreneurial life cycle is introduced at conceptual framework, equity financing is thoroughly examined following the discussion of financing tools, in particular pros nad cons of equity financing, consequently key points are highlighted and some recommendations are made for both policy makers and entrepreneurs.

1. CONCEPTUAL FRAMEWORK

1.1 Entrepreneurship and the Entrepreneurial Life Cycle:

Entrepreneurship is the process of identifying, creating, and pursuing opportunities to develop new businesses, products, services, or innovative methods. It involves a willingness to take risks, act swiftly, and drive change in order to achieve business or social objectives. Among the numerous qualities that an entrepreneur should possess and will need to develop, at the very least, creativity, resilience, vision, and a readiness to challenge the status quo are essential, particularly in the context of dynamic entrepreneurship concepts and literature.

The entrepreneurial life cycle and its phases are cited by different researchers in varying numbers, depending on their approach. These differing perspectives reflect the dynamic nature of entrepreneurship as a field, largely due to the fact that the concept and literature surrounding entrepreneurship are relatively young and continuously evolving.

Stevenson (1983) talks about how business is always changing, pointing out steps like finding an opening, getting resources, setting up an organization, creating value, and finally getting paid. Gartner (1988) studies the role of stories and tales in business. He says that there isn't a single lifespan, but rather

different paths that are shaped by social norms and personal experiences. Sarasvathy (2001) comes up with effectuation, a theory that stresses trying new things and changing over a set amount of time. Audretsch's (2004) work titled “Spillover Theory of Entrepreneurship” shows how important it is for new ideas and sharing information to promote entrepreneurship.

Entrepreneurship generally goes through several phases, as described by Maha et al. (2021). The stages outline the path an entrepreneur takes from the initial idea to potential business decline:

1. **Seed Phase:** This is the very beginning when the business idea is formed. Entrepreneurs conduct research, develop a business plan, and look for initial funding.
2. **Startup Phase:** At this stage, the business officially starts. The focus is on creating the product or service, gaining the first customers, and setting up business operations.
3. **Early Growth and Expansion Phase:** During this phase, the business experiences rapid growth in revenue, customer base, and market presence. This stage involves both scaling operations and expanding into new markets. Entrepreneurs often need to hire more employees, enhance production capabilities, and improve their market strategies to support this growth.
4. **Maturity Phase:** Here, the business is well-established, and growth stabilizes. The focus shifts to maintaining market share, optimizing operations, and possibly diversifying products or services.
5. **Decline or Exit Phase:** Some businesses may face decline due to market changes, increased competition, or other factors. Entrepreneurs may need to rethink their strategies, pivot the business, or consider exiting the business.

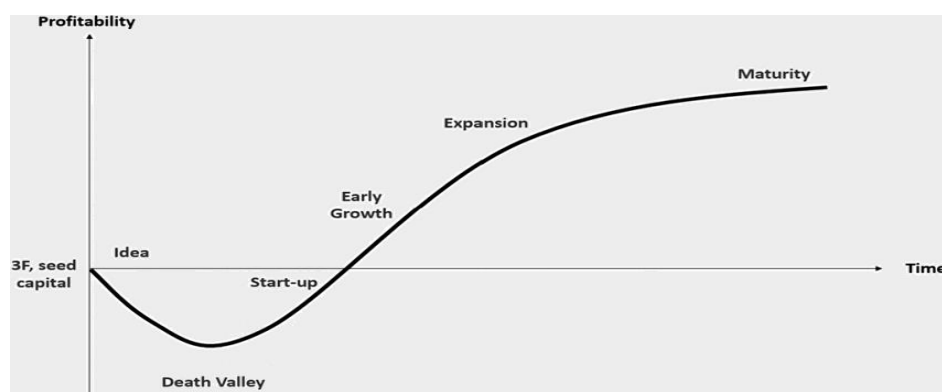

Figure 1: The Stages of Life Cycle of Entrepreneurship (Maha et al., 2021)

In contrast to Audretsch's 5-phase entrepreneurial life cycle, and particularly to Bayarchenko's 3-phase life cycle, which focuses on Technology Readiness Levels (TRL) and methods of financing, Işın et al.(2024) have proposed a broader and more up-to-date model consisting of a 6-phase life cycle.

2. FINANCING METHODS IN ENTREPRENEURSHIP

Entrepreneurship financing is currently evaluated under two main categories. The first category includes traditional financing methods such as equity, partnership, stock financing, and loans. The second category comprises alternative financing methods, including angel capital, venture capital funds, equity capital, and crowdfunding. As can be observed, stock financing is included in both traditional and alternative financing methods, functioning as a financing instrument in one aspect.

Financial methods in entrepreneurship include a wide range of strategies and techniques that business owners use to get and handle money, which helps their businesses grow, stay in business, and make money. These methods are very helpful for entrepreneurs because they help them navigate the complicated world of financial management, make it easier for them to get cash, and make the best use of their resources. Various researchers have explored and defined these methods, offering valuable insights into how entrepreneurs can effectively manage their financial resources.

In their study, Robb and Robinson (2014) examine the capital structure decisions of new firms, highlighting several key financial methods these companies use. They discuss debt financing, where firms obtain funds through loans or bonds, and equity financing, which involves raising capital by selling ownership shares. They also explore hybrid instruments like convertible bonds that combine features of both debt and equity. Additionally, the study covers financial modeling techniques for forecasting performance, cost of capital analysis to optimize funding sources, and risk management strategies to mitigate financial risks. These methods are essential for new firms to effectively raise funds, manage risks, and support their growth.

Gompers and Lerner (2001) in their work on venture capital and private equity, discuss various financial methods critical for venture capital firms and the startups they invest in. They highlight methods such as equity financing, where startups raise capital by selling ownership stakes, and staged financing, which involves providing funds to startups in phases based on achieving specific milestones. They also emphasize the importance of valuation techniques to determine the worth of startups and contract design to align incentives between entrepreneurs and investors. Additionally, they cover monitoring and governance practices to ensure that startups adhere to agreed-upon business plans and strategies. These financial methods are vital for venture capital firms to effectively support and grow startups while managing risks and returns.

Harrison and Mason (2007) discuss various financial methods that are vital for business angel investments and the startups they support. These methods include bootstrapping, where startups use their own resources and revenue to fund operations and growth, and debt financing, which involves borrowing money that must be repaid with interest. They also emphasize equity financing, where business angels provide capital in exchange for ownership stakes. Additionally, the study highlights the importance of government programs and support, which can offer grants, loans, and tax incentives to startups. Lastly,

they cover financial management practices, which encompass effective budgeting, financial planning, and cash flow management to ensure the financial health and sustainability of the business. These methods are crucial for securing funding, managing finances, and fostering growth in startups.

Gitman et al. (2014) provide a comprehensive overview of various financial methods essential for effective financial management. They discuss financial management, which includes budgeting, forecasting, and financial analysis to ensure a company's financial health. Capital budgeting and investment analysis are highlighted as methods for evaluating and selecting investment projects to maximize returns. Risk management and financial planning are emphasized for identifying, assessing, and mitigating financial risks while planning for future financial needs. Funding strategies and capital structure are covered, focusing on how businesses can optimize their mix of debt and equity to fund operations and growth. Lastly, they examine financial markets and institutions, which play a crucial role in providing access to capital and facilitating financial transactions. These methods are essential for making informed financial decisions and ensuring the long-term success of a business.

Sahlman (1990) underscores the critical role of various financial methods in the entrepreneurial and managerial landscape, emphasizing the necessity of financial planning and forecasting, capital budgeting, valuation techniques, financial statement analysis, risk management, funding strategies, and performance metrics. These methods serve as foundational pillars for informed decision-making, efficient resource allocation, and value creation within businesses. By adeptly applying the financial tools, entrepreneurs and managers can navigate complexities, mitigate risks, and optimize outcomes, ultimately fostering sustainable growth and success in their ventures:

1. Bootstrapping: Bootstrapping involves financing a business using personal savings, revenue generated from the business, and other internal resources without relying on external funding. This method emphasizes frugality and efficient resource management. Entrepreneurs using bootstrapping aim to grow their businesses with minimal external debt or equity investment, thereby retaining full ownership and control.

2. Equity Financing: Equity financing is the process of raising capital by selling shares of the company to investors. This method provides businesses with the necessary funds in exchange for a percentage of ownership. Equity financing is particularly beneficial for startups and growing companies as it does not require repayment like debt financing. However, it involves giving up a portion of control and profit-sharing with investors.

3. Debt Financing: Debt financing involves borrowing money that must be repaid over time, usually with interest. This method includes loans from banks, financial institutions, or issuing bonds. Debt financing allows entrepreneurs to retain full ownership of their company but requires a steady cash flow to meet repayment obligations. It is suitable for businesses with predictable revenue streams and the ability to manage debt responsibly.

4. Venture Capital: Venture capital is a form of equity financing provided by venture capital firms to startups and small businesses with high growth potential. These firms invest in exchange for equity, often taking an active role in the company's management and strategic direction. Venture capital provides significant funding and valuable expertise but typically involves giving up a considerable amount of control and ownership.

5. Financial Management: Financial management encompasses a range of practices aimed at efficiently managing a company's financial resources. This includes budgeting, financial planning, cash flow management, and financial analysis. Effective financial management ensures that a company maintains financial health, makes informed strategic decisions, and achieves long-term sustainability. It is a continuous process that helps entrepreneurs navigate the financial complexities of running a business.

3. NAVIGATING THE ENTREPRENEURIAL FINANCING LANDSCAPE: STRATEGIES FOR EACH STAGE

According to the entrepreneurial stages described in the literature, financing methods vary. This variability is not only natural but also inevitable due to the dynamic nature of entrepreneurship, which leads to a continuous state of fluctuation. At this point, examples of financing methods based on the entrepreneurial stages discussed in the literature are evaluated below.

Seed Stage: At the seed stage, entrepreneurs often rely on bootstrapping, using personal savings and funds from family and friends, which allows them to retain full control (Cassar, 2004). Angel investors are another option, providing capital and mentorship in exchange for equity (Sohl, 2003).

Startup Stage: During the startup stage, equity financing from venture capital firms becomes crucial, offering significant capital for scaling and product development in exchange for equity stakes (Gompers & Lerner, 2001). Crowdfunding is also popular, raising small amounts from many people through online platforms, which validates the business idea and builds a customer base (Belleflamme, Lambert, & Schwienbacher, 2014).

Growth Stage: As the business grows, debt financing through bank loans or lines of credit is often used, allowing capital acquisition without diluting ownership, though it requires regular interest payments (Berger & Udell, 1998). Mezzanine financing, combining debt and equity features, provides flexibility and growth capital (Schwienbacher, 2008).

Expansion Stage: In this stage, private equity firms invest large sums for significant equity stakes, aiding major expansions or acquisitions with strategic expertise (Kaplan & Strömberg, 2009). Strategic partnerships or joint ventures offer both capital and strategic resources for entering new markets and sharing risks (Dyer, Kale, & Singh, 2001).

Maturity Stage: Mature companies often pursue public equity through an initial public offering (IPO), raising substantial capital and increasing market visibility (Pagano, Panetta, & Zingales, 1998). Retained earnings, reinvesting profits back into the business, are also commonly used for further growth (DeAngelo, DeAngelo, & Stulz, 2006).

Renewal or Exit Stage: Companies might consider acquisitions, where a larger company buys the startup, providing an exit strategy for founders and early investors (Gaughan, 2010). Alternatively, a management buyout (MBO) allows the management team to purchase the business, maintaining leadership continuity (Wright, Hoskisson, & Busenitz, 2001).

4. THE IMPACT OF EQUITY FINANCING ON THE GROWTH AND EXPANSION STAGE OF ENTREPRENEURSHIP

Based on the literature review, several key findings and themes emerged regarding the effect of equity financing on the growth and expansion stage of entrepreneurship. Equity financing is widely recognized for its positive impact on the growth and expansion of entrepreneurial ventures. Most studies indicate that equity financing provides startups with the necessary capital to invest in innovation, product development, market expansion, and talent acquisition (Cassar, 2004). This financial support not only facilitates immediate business needs but also lays a foundation for sustainable growth and competitive advantage by allowing startups to focus on long-term strategic goals without the immediate pressure of repaying debt (Berger & Udell, 1998). Additionally, equity investors often bring valuable expertise and networks, which can further accelerate business growth and expansion (Robb & Robinson, 2014).

Equity financing enables entrepreneurs to access additional resources beyond capital, including strategic guidance, industry expertise, and valuable networks from investors. These resources play a crucial role in accelerating growth, scaling operations, and achieving market leadership (Hsu, 2004). The involvement of equity investors often brings in-depth market knowledge and strategic insight, which can help startups navigate complex business environments and make informed decisions (Hellmann & Puri, 2002). Moreover, the networks provided by investors can open doors to new business opportunities, partnerships, and customer bases, further propelling the startup towards market leadership (Sapienza, Manigart, & Vermeir, 1996).

Equity financing promotes a long-term orientation among startups by aligning the interests of entrepreneurs and investors towards sustained growth and value creation. Investors in equity often take an active role in guiding the company, focusing on long-term strategic goals rather than short-term financial gains (Sahlman, 1990). This alignment encourages startups to invest in research and development, brand building, and market expansion initiatives that may not yield immediate returns but are crucial for future success (Hellmann & Puri, 2002). Additionally, equity investors typically provide ongoing support and resources, fostering a stable environment conducive to achieving long-term objectives (Gompers & Lerner, 2001).

Equity financing facilitates risk sharing between entrepreneurs and investors, which is crucial for the growth and sustainability of startups. By providing capital in exchange for ownership stakes, investors share the financial risks associated with the business, reducing the burden on entrepreneurs (Gompers & Lerner, 2001). This shared risk encourages entrepreneurs to pursue innovative and potentially high-reward projects without the fear of bearing the entire financial loss (Timmons & Bygrave, 1986). Furthermore, equity investors often bring expertise and strategic guidance, helping to mitigate risks through informed decision-making and effective management practices (Sahlman, 1990).

Equity financing promotes strategic alignment between entrepreneurs and investors, ensuring that both parties are working towards common long-term goals. This alignment arises because equity investors typically seek to enhance the overall value of the company, aligning their interests with the entrepreneurial vision (Sahlman, 1990). Through equity stakes, investors gain a vested interest in the company's success, which encourages collaboration on strategic decisions and business planning (Hellmann & Puri, 2002). Moreover, equity investors often contribute strategic guidance and industry expertise, helping to shape the company's direction in ways that maximize value and support sustainable growth (Gompers & Lerner, 2001).

Despite its benefits, equity financing also has potential drawbacks for entrepreneurs. One significant drawback is the dilution of ownership, which can reduce the control that founders have over their company (Cumming & Johan, 2008). Additionally, equity investors often require a substantial influence in company decisions, which can lead to conflicts if there are differences in vision or strategy (Sahlman, 1990). The pressure to deliver high returns for investors can also push companies towards aggressive growth strategies that may not align with the founders' original plans (Gompers & Lerner, 2001). Furthermore, the process of securing equity financing can be time-consuming and expensive, involving extensive due diligence and legal complexities (Cumming & Johan, 2008).

While equity financing offers numerous advantages, there are also gaps and contradictions in its application and impact on startups. One gap is the unequal access to equity financing, as many startups, particularly those led by underrepresented groups, may struggle to attract venture capital (Brush et al., 2001). Contradictions also arise in the alignment of interests; while investors seek high returns, founders may prioritize sustainable growth and control, leading to potential conflicts (Sapienza & Gupta, 1994). Moreover, equity financing can sometimes push startups towards short-term performance metrics at the expense of long-term innovation and stability (Hellmann & Puri, 2002). These issues highlight the complexity of equity financing and the need for careful management of investor-founder relationships.

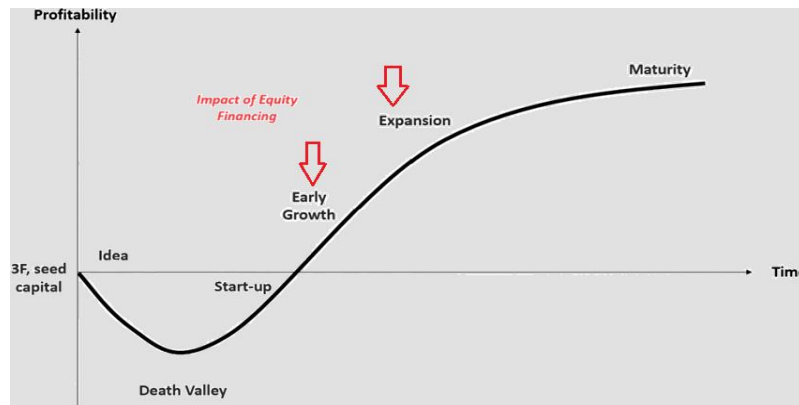

Figure 2: The Impact of Equity Financing on the Growth and Expansion (Maya et al., 2021)

According to the literature, although equity financing (Fig. 2) is recommended primarily during the early and growth stages, it is also possible throughout the entrepreneurial process (Fig. 3).

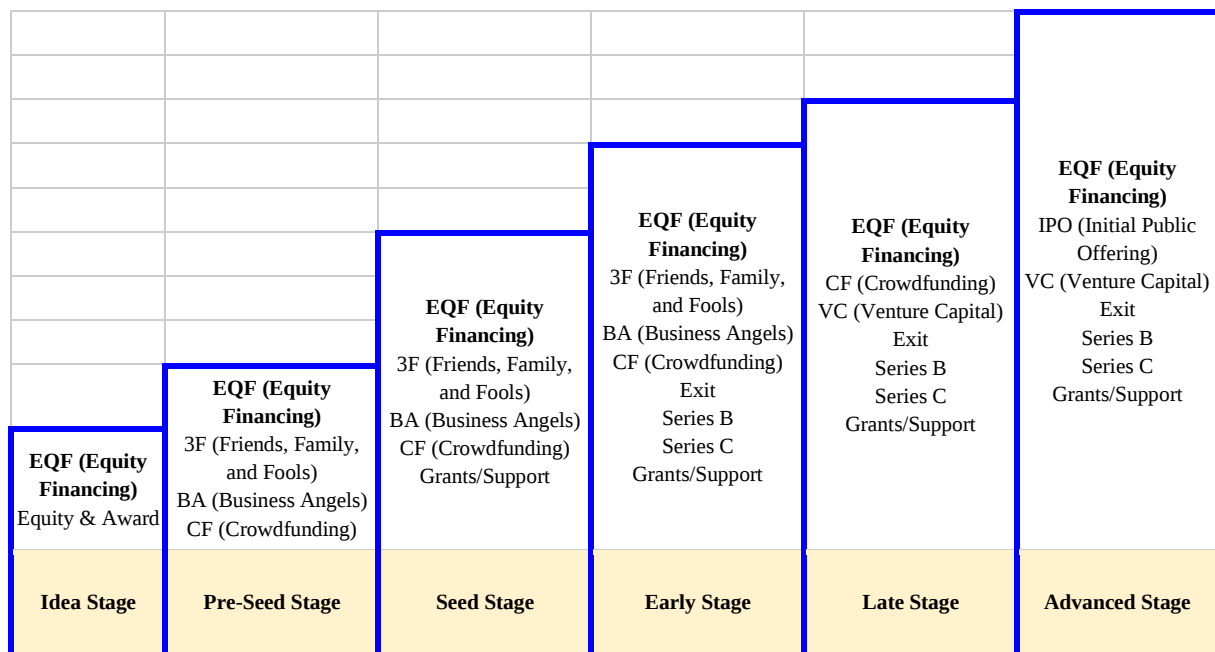

Figure 3: Shows the Impact point of Equity Financing on the Growth and Expansion (Işın et al., 2024.)

5. KEY POINTS IN ENTREPRENEURIAL FINANCING

Equity financing can be positioned at all stages of entrepreneurship. However, a critical aspect to consider is the source from which this equity financing will be obtained. All financing methods, excluding borrowing and credit, provide some form of equity financing. Whether in-kind or cash, entrepreneurs can use equity methods to secure financial resources for their ventures. It is possible to utilize equity methods across all supply processes, including labor, services, raw materials, and so on. This approach is even encouraged from the perspectives of both Marxist philosophy (Marx, 2003) and the Philosophy of the Adil Düzen (Erbakan, 1993), as a fair method for achieving equity in the world. Instead of raising money, bearing its cost, and then making expenditures, it is possible to provide in-

kind financing directly through the equity method in procurement. This method can be employed at every stage of entrepreneurship, from the idea phase to the final stages.

When seeking to raise cash, targeting civilian or non-professional investors—while taking into account the following considerations in equity issuance—presents certain challenges but may offer a safer source of funding. Alternative financing methods, including equity financing, inevitably introduce risks associated with involving professional investors, such as angel investors, whose motives may always be subject to debate. In other words, securing equity financing from professional investors carries a significant risk, aptly captured by the famous Russian proverb: "If you invite a bear to dance, the bear decides when the dance ends."

The decentralized structure of entrepreneurship (Decentralization) necessitates financial decentralization as well. This decentralization defines a class of investors we refer to as civilian or non-professional—investors outside the business and financial world who are not solely interested in growing their capital, thereby representing decentralized financing (Işın et al., 2023). Equity financing can be regarded as an important investment tool, particularly for individuals who have an entrepreneurial spirit and those seeking interest-free returns. Similarly, the equity financing method is a crucial alternative to borrowing for investors aiming to support entrepreneurs, including 3F (Friends, Family, and Fools) investors, as well as those in the entrepreneur's personal network who are willing to lend.

The entrepreneurial trends and activities that emerge as a result of manipulations driven by trends and ecosystem guidance, whether in the global ecosystem or certain local elements, are shaped by the capitalist approach aimed at fulfilling needs. These manipulations, in turn, promote the use of financial methods and tools, leading to the realization of entrepreneurship. This process is often employed as a tool for the exploitation of enterprises, functioning as a mechanism that, while occasionally addressing emerging needs, more frequently ensures the persistence of those who lose, in order to generate entrepreneurial phenomena.

Within the capitalist system, capital tends to focus on exploitation. This isn't confined to the traditional exploitation of labor, it increasingly includes the entrepreneur, who is repositioned as a type of worker within the business itself. Once capital enters the equation, the entrepreneur's autonomy fades, and they effectively assume the role of labor. In this framework, entrepreneurs can be conceptualized as "white-collarless workers" (Işın et al., 2024).

Therefore, if an entrepreneur engages in entrepreneurial activities with motivation and effort free from manipulation and with their own free will, the likelihood of preserving their freedom will be high. This would also encourage entrepreneurial freedom by keeping entrepreneurial motivation distant from popular capitalist influence. As a result, the entrepreneur would be able to make decisions based on their free will throughout all stages of the venture's life cycle, which, in turn, would enable them to maintain their freedom in accessing finance and ensure the exercise of their will and success in doing

so. Freedom will make the entrepreneur transparent, confident, and courageous. These outcomes will enable the entrepreneur to access financial resources, including equity financing, that do not pose a threat to their freedom.

A venture without financial independence can never be truly autonomous. In entrepreneurship, all existing alternative financing methods tend to restrict entrepreneurial independence. This situation is, in fact, contrary to the entrepreneurial spirit. Although popular entrepreneurial culture promotes alternative financing methods, considering that 1 out of every 10 ventures fails, the importance of entrepreneurial independence and the potentially threatening consequences of alternative financing methods are evident. These outcomes are a natural consequence of the capitalist system's tendency to either take over ventures by sidelining the entrepreneur or discard them when they are no longer useful. The most significant counterargument to this is independent entrepreneurship, which demonstrates the will and effort to continue a venture with autonomous decisions under all circumstances (Işın et al., 2023). Equity financing and the use of civil resources are important means to eliminate this threat. Indeed, entrepreneurial independence is a critical approach in addressing the selection problem of the popular entrepreneurial world in terms of access to financing. Similarly, investors face a significant selection problem in their investment decisions, as is the case in the public sector (Işın et al., 2023).

As in Nasreddin Hodja's story, in entrepreneurship, "he who pays the piper calls the tune." For entrepreneurs, investors, governments, and nations, ensuring the security of entrepreneurial ventures is crucial for the protection not only of the business itself, but also of capital, labor, and innovation. The most fundamental factor in entrepreneurial security is financial security. Financial security is important not only for the protection of capital in entrepreneurship but also in terms of national security. When global capital, whether directly or indirectly, enters ventures in an uncontrolled manner, it poses the threat of overpowering and eroding the capital of both entrepreneurs and non-professional investors, while also carrying the risks of exploiting or completely taking over national resources, along with labor, capital, and innovation, in the context of national security (Işın et al., 2024).

Entrepreneurial ethics are primarily shaped by the ethics of the entrepreneur. However, as a venture receives more investment, the ethics of the venture begin to shift in accordance with the ethics of the capital it attracts. Over time, the investor, rather than the entrepreneur, increasingly dictates the ethical framework of the venture, particularly as investments grow.

The ethics of the entrepreneur are molded by the sources of the entrepreneur's motivation, and the venture develops within this ethical framework in its operations. If the entrepreneur's sole motivation is profit, this will influence all aspects of the venture, from its management style to the delivery of its products or services. In ventures that are primarily focused on outcomes and success, the mentality that "the ends justify the means" tends to become more prevalent. This mentality also has an impact on the ways in which ventures seek financing. Methods such as debt, interest, or the high return expectations

of professional investors, alongside dreams of a lucrative exit, can have detrimental effects on the ethics of the venture. This ethical shift, which affects all components of the venture, can lead to negative outcomes such as "Ponzi schemes" or phenomena like the "Tosuncuk" case. The pathway to such outcomes is shaped by both the entrepreneur's and the investor's ethics (Işın et al., 2023). From this perspective, it is not only the stock financing method that is important but also the sources from which the stock financing is obtained.

6. DISCUSSION

The study brings key discussions about equity financing into sharper focus. These discussions play a vital role in shaping the understanding of equity financing from both the entrepreneur's and the investor's perspectives, as well as in informing decisions regarding investment and capital acquisition.

The study begins by questioning whether equity financing should be regarded as a method or a tool. In practice, it is largely treated as a method—one that spans the entire entrepreneurial journey, from inception to exit. It's often used independently but also frequently combined with other approaches, as seen in models like angel investing, crowdfunding, and strategic partnerships, all of which incorporate equity financing in some form. Nearly all of the partnership, angel capital, crowdfunding, and other financial sources used in entrepreneurial finance are combinations of equity financing. What truly matters, however, is not the structure itself but the impact equity financing creates within the venture. Whether it is applied alone or alongside other financial strategies. This holds just as much weight for investors. Their choice of equity model often depends on the level of rights they seek within the venture and how they plan to exercise those rights. On the other hand, equity financing also positions as a tool in the investment world for other funding methods.

The second key question explores whether equity financing truly benefits entrepreneurship. From the perspective of entrepreneurs, equity financing is nearly the ideal financial source and method, particularly in terms of reducing financial costs and facilitating access to capital. Yet, the process of attracting investors and preserving core venture values like autonomy, independence, and ethical integrity introduces significant challenges. These risks demand careful, experience driven analysis and strong execution capabilities to navigate effectively.

Following the second discussion, a third debate centers on which sources are most suitable for equity financing. This debate draws a clear line between professional and non-professional investors. While professional investors can pose risks to the venture's core values, non-professional investors often present barriers in terms of accessibility and persuasion.

Moving beyond the dominant logic of risk and return, equity financing can act as a vehicle for entrepreneurial liberation. When entrepreneurs engage with interest-free, non-professional investors who share their values, they retain strategic autonomy, uphold ethical standards, and open capital access to a wider community. This approach reframes equity not merely as an exchange of ownership for

capital, but as a shared moral and strategic alignment. Rooted in traditions like the Ahiyan and echoed in today's funding models, civil capital emerges as a meaningful response to the extractive nature of global finance.

7. CONCLUSION

In conclusion, the relationship between equity capital and the growth and expansion stage of entrepreneurship is both complex and essential to startup success. Bridging the gap in utilizing equity financing during these critical stages requires a well-rounded strategy, one that integrates thoughtful planning, strong investor relationships, and disciplined financial oversight. By gaining a clear understanding of how equity funding shapes business development, entrepreneurs are better equipped to make informed decisions about capital allocation and long-term financial strategy. Implementing the recommended strategies and advocating for supportive policies, can create an enabling environment that empowers entrepreneurs to leverage the full potential of equity financing for sustained growth and expansion. Ultimately, these efforts highlight the importance of sound financial management in driving innovation, generating employment, and economic expansion in entrepreneurial ecosystem.

One of the most important advantages of equity financing lies in its support for interest free financial autonomy in a business. This model not only reinforces entrepreneurial independence but also removes interest related costs from production, improving cost-efficiency and strengthening a business' competitive side. A key aspect is the preference for non-professional investors, those who contribute capital without aiming for management control. Thereby supporting the preservation of the core values and operational freedom of the business. Achieving this investor profile is more attainable than often expected, especially when businesses maintain transparent management and perform consistent and stable growth. Civil financing, supported by civil societal organizations, and public institutions, provide a reliable path to secure funding under these principles. At the same time, mobilizing savings that are kept outside the formal economy into the market should strengthen this financing model, which fosters lower-cost production and challenges the dominance of capital-driven finance.

To bridge the current gap and enhance the role of equity financing in supporting entrepreneurial growth and expansion, a set of actionable strategies has been outlined. Before seeking equity financing, entrepreneurs should engage in comprehensive strategic planning. This includes evaluating their growth potential, setting clear business objectives, and developing a persuasive value proposition that resonates with prospective investors. By aligning these goals with investor expectations, entrepreneurs can improve their appeal and secure more favorable terms of investment (Gompers & Lerner, 2001).

Developing strong, trust-based relationships with equity investors is critical to the success of equity financing. Entrepreneurs should prioritize clear, ongoing communication and regularly share updates on business performance. By managing a transparent and collaborative dynamic, they can gain both financial backing and also valuable strategic support through expansion (Hellmann & Puri, 2002).

Strong financial management and sound governance are essential to maximizing the benefits of equity financing. Entrepreneurs should establish solid financial controls, closely track performance indicators, and follow best practices in business management. By demonstrating financial discipline and transparency, entrepreneurs can build confidence in investors and strengthen their credibility in the market, paving their way to additional funding rounds and strategic partnerships (Sahlman, 1990).

8. RECOMMENDATIONS

Drawing on the findings of this study, the following recommendations are offered to strengthen the role of equity financing in supporting entrepreneurial growth and expansion. Entrepreneurship support organizations and academic institutions should design targeted capacity building initiatives that equip entrepreneurs with the tools to navigate equity financing with full confidence. These programs must offer hands-on guidance in areas like strategic planning, investor engagement, and financial oversight tailored specifically to the challenges of growth-stages.

Raising awareness, building understanding, and offering consistent support through decentralized venture capital platforms is essential. To achieve this, public backed civil platforms should be developed. The platforms should provide regulatory guidance without restrictive pressures capital interests. It's equally important to actively involve the non-profit sector, encouraging its contributions as part of these inclusive financial ecosystems. In this regard, the Ahiyan model offers a valuable historical model that can be restructured for today's entrepreneurial needs. The Ahiyan model, rooted in Anatolian socio-economic history, refers to a decentralized, ethics based communal financing system that emphasizes fairness, mutual support, and most importantly interest free transactions. Historically, it provides a unique conceptual bridge between civil capital and modern entrepreneurial finance. By integrating the core principles of the model into today's equity models, businesses can align with modern day values while accessing sustainable capital.

Entrepreneurs, industry associations, and advocacy organizations should take an active role in pushing for regulatory reforms that foster equity financing and entrepreneurial development. Key priorities include simplifying regulatory frameworks, minimizing management difficulties, and strengthening investor security to improve access to equity funding for businesses.

REFERENCES

- Aly, M., Audretsch, D., & Grimm, H. (2021). Emotional skills for entrepreneurial success: The promise of entrepreneurship education and policy. *The Journal of Technology Transfer*, 46. <https://doi.org/10.1007/s10961-021-09866-1>.
- Audretsch, D. B. (2004). The Knowledge Spillover Theory of Entrepreneurship. *Review of Entrepreneurship*, 6(1), 7-23.
- Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2007). Finance, inequality and the poor. *Journal of Economic Growth*, 12(1), 27-49.
- Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., Laeven, L., & Maksimovic, V. (2014). The determinants of financing obstacles. *Journal of International Money and Finance*, 37, 1-22.
- Belleflamme, P., Lambert, T., & Schwienbacher, A. (2014). Crowdfunding: Tapping the right crowd. *Journal of Business Venturing*, 29(5), 585-609. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.07.003>
- Berger, A. N., & Udell, G. F. (1998). The economics of small business finance: The roles of private equity and debt markets in the financial growth cycle. *Journal of Banking & Finance*, 22(6-8), 613-673. [https://doi.org/10.1016/S0378-4266\(98\)00038-7](https://doi.org/10.1016/S0378-4266(98)00038-7)
- Brush, C. G., Carter, N. M., Gatewood, E. J., Greene, P. G., & Hart, M. M. (2009). The Diana Project: Women business owners and equity capital: The myths dispelled. *Journal of International Business Studies*, 40(5), 887-907.
- Brush, C. G., Greene, P. G., & Hart, M. M. (2001). From initial idea to unique advantage: The entrepreneurial challenge of constructing a resource base. *Academy of Management Executive*, 15(1), 64-78. <https://doi.org/10.5465/ame.2001.4251394>
- Cassar, G. (2004). The financing of business start-ups. *Journal of Business Venturing*, 19(2), 261-283. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(03\)00029-6](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(03)00029-6)
- Cumming, D., & Johan, S. (2008). Pre-seed government venture capital funds. *Journal of International Entrepreneurship*, 6(2), 144-178. <https://doi.org/10.1007/s10843-008-0020-8>
- Cumming, D., & Johan, S. A. (2009). Venture capital and private equity contracting: An international perspective. Academic Press.
- Davidsson, P., & Wiklund, J. (2006). Levels of analysis in entrepreneurship research: Current research practice and suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 81-99.

- DeAngelo, H., DeAngelo, L., & Stulz, R. M. (2006). Dividend policy and the earned/contributed capital mix: A test of the lifecycle theory. *Journal of Financial Economics*, 81(2), 227-254. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2005.07.005>
- Díaz-García, M. C., & Jiménez-Moreno, J. (2010). Entrepreneurial intention: The role of gender. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 6(3), 261-283.
- Dyer, J. H., Kale, P., & Singh, H. (2001). How to make strategic alliances work. *MIT Sloan Management Review*, 42(4), 37-43.
- Erbakan, N. (1993), Adil Düzen, Milsan Basım Sanayi A.Ş, Ankara.
- Gartner, W. B. (1988). "Who is an entrepreneur?" is the wrong question. *American Journal of Small Business*, 12(4), 11-32.
- Gaughan, P. A. (2010). Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings. John Wiley & Sons.
- Gitman, L. J., Juchau, R., & Flanagan, J. (2014). *Principles of Managerial Finance*. Pearson Australia.
- Gompers, P. A., & Lerner, J. (2001). The venture capital cycle. MIT Press.
- Gompers, P., & Lerner, J. (2001). The Money of Invention: How Venture Capital Creates New Wealth. Harvard Business School Press.
- Harrison, R. T., & Mason, C. M. (2007). Does gender matter? Women business angels and the supply of entrepreneurial finance. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(3), 445-472.
- Hellmann, T., & Puri, M. (2002). Venture capital and the professionalization of start-up firms: Empirical evidence. *Journal of Finance*, 57(1), 169-197. <https://doi.org/10.1111/1540-6261.00419>
- Hsu, D. H. (2004). What do entrepreneurs pay for venture capital affiliation? *Journal of Finance*, 59(4), 1805-1844. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2004.00680.x>
- Işın, T., Işın, Z. C., Fidan, H., & Işın, B. T. (2023). Yeni Nesil Girişimcilik: Devlet Destekleri ve Türkiye Örneği. In T. Işın & M. K. Topcu (Eds.), *Yeni Nesil Girişimcilik Ekosistemi* (pp. 153-190). Siyasal Kitabevi.
- Işın, T., Işın, Z. C., Fidan, H., & Işın, B. T. (2023). Yeni Nesil Girişimcilik: Girişimcilik 5.0 ve Ahiyan Felsefesi. In T. Işın & M. K. Topcu, *Yeni Nesil Girişimcilik Ekosistemi* (pp. 35-92). Siyasal Kitabevi.
- Işın, T., Işın, Z. C., Fidan, H., Işın, B. T., & Işın, E. (2024). Girişimcilik eğitimi ve yeni bir yaklaşım: Girişim mühendisliği. III. Uluslararası Katılımlı Ankara İnsan ve Toplum Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı.

- Işın, T., Topcu, M. K., & Çömlek, O. (2024). Tıbbi İnovasyon Girişimciliğinde Alternatif Finansman Modeli Olarak İş Melekleri. *Akademik Açı*, 4(1), 77-124. <https://doi.org/10.59597/akademikaci.1470653>
- Işın, T., Işın, Z. C., Topcu, M. K., Fidan, H., & Işın, B. T. (2024). Ulusal İnovasyon Güvenliği: Güvenliğin İnovasyonu mu? İnovasyonun Güvenliği mi? In *Uluslararası Güvenlik Sempozyumu: 1923'ten 2023'e Türkiye Yüzyılında Güvenlik Perspektifi Bildiri Sunumu*. <https://www.jsga.edu.tr/uluslararasi-guvenlik-sempozyumu-1923ten-2023e-turkiye-yuzyilinda-guvenlik-perspektifi>
- Jones, T. P., & Tilley, F. (2003). Making sense of angel investing: A study of business angels' investment practices. *International Small Business Journal*, 21(3), 273-290.
- Kaplan, S. N., & Strömberg, P. (2009). Leveraged buyouts and private equity. *Journal of Economic Perspectives*, 23(1), 121-146. <https://doi.org/10.1257/jep.23.1.121>
- Liang, C. A., & Dunn, P. (2020). Follow the money: Financing pathways and financial bootstrapping strategies of high-growth ventures. *Journal of Business Venturing*, 35(2), 105920.
- Marx, Karl (2003), *Kapital I*, Çev: Alaattin Bilgi, Eriş Yayınları, III. Basım.
- Mason, C., & Stark, M. (2004). What do investors look for in a business plan? A comparison of the investment criteria of bankers, venture capitalists and business angels. *International Small Business Journal*, 22(3), 227-248.
- Robb, A. M., & Robinson, D. T. (2014). The capital structure decisions of new firms. *Review of Financial Studies*, 27(1), 153-179. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhs072>
- Sahlman, W. A. (1990). The structure and governance of venture-capital organizations. *Journal of Financial Economics*, 27(2), 473-521. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(90\)90065-8](https://doi.org/10.1016/0304-405X(90)90065-8)
- Sahlman, W. A. (1997). How to write a great business plan. *Harvard Business Review*. Retrieved from <https://hbr.org/1997/07/how-to-write-a-great-business-plan>
- Sapienza, H. J., & Gupta, A. K. (1994). Impact of agency risks and task uncertainty on venture capitalist-CEO interaction. *Academy of Management Journal*, 37(6), 1618-1632. <https://doi.org/10.5465/256801>
- Sapienza, H. J., Manigart, S., & Vermeir, W. (1996). Venture capitalist governance and value added in four countries. *Journal of Business Venturing*, 11(6), 439-469. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(96\)00052-3](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(96)00052-3)

- Sarasvathy, S. (2001). Causation and effectuation: Toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. *Academy of Management Review*, 26(2), 243-263.
- Schwienbacher, A. (2008). Innovation and venture capital exits. *Economic Journal*, 118(533), 1888-1916. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2008.02197.x>
- Sohl, J. E. (2003). The private equity market in the USA: Lessons from volatility. *Venture Capital: An International Journal of Entrepreneurial Finance*, 5(1), 29-46. <https://doi.org/10.1080/1369106032000064790>
- Stevenson, H. H. (1983). A perspective on entrepreneurship. *Harvard Business Review*, 61(3), 37-41.
- Timmons, J. A., & Bygrave, W. D. (1986). Venture capital's role in financing innovation for economic growth. *Journal of Business Venturing*, 1(2), 161-176. [https://doi.org/10.1016/0883-9026\(86\)90012-1](https://doi.org/10.1016/0883-9026(86)90012-1)
- Wright, M., Hoskisson, R. E., & Busenitz, L. W. (2001). Firm rebirth: Buyouts as facilitators of strategic growth and entrepreneurship. *Academy of Management Perspectives*, 15(1), 111-125. <https://doi.org/10.5465/ame.2001.4251560>

Akademik Açı 5(1) NİSAN Sayısı Hakemlerimiz

Prof. Dr. Birgül Demirtaş

Prof. Dr. Mustafa Bekmezci, Milli Savunma Üniversitesi

Doç. Dr. Başar Baysal, Ankara Bilim Üniversitesi

Doç. Dr. Cihan Dizdaroğlu, Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Pınar Ayyıldız, Medipol Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüma Tülce Uman, Ankara Bilim Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Ulvi Özgül, Ankara Bilim Üniversitesi